

ΙΩΑΝΝΑ ΚΟΚΛΑ

ΕΛΕΥΣΙΣ – ΘΡΙΑΣΙΟΝ

(*Ὄνοματολογία – Ἑτυμολογία*)

ΑΙΣΧΥΛΕΙΟΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ

ΙΩΑΝΝΑΣ ΚΟΚΛΑ

ΕΛΕΥΣΙΣ – ΘΡΙΑΣΙΟΝ

(Ὄνοματολογία – Ἑτυμολογία)

Ἀνάγλυφο, Ἐθνικὸν Ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον Ἀθηνῶν

ΑΙΣΧΥΛΕΙΟΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ

ΕΡΓΑ ΤΗΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ:

Άνασασμός. Ποίηση έκδ. «Τό Έλληνικό Βιβλίο»	1983
Διαστολή στο σήμερα. Ποίηση, έκδ. «Τό Έλληνικό Βιβλίο»	1987
Πανάρχαιο Κοχύλι. Ποίηση, έκδ. «Πάραλος»	1993

Ἀφιερώνεται
στά παιδιά μου
Ἀδαμαντία καί Δημήτρη
καί σ' ὅλα τά παιδιά
τῆς Ἐλευσῖνος

© **ΙΩΑΝΝΑ ΚΟΚΛΑ**

Μιαούλη 68 – 19200

Έλευσίνα

Διόρθωση κειμένων: Πάνος Βλάχος

Έπιμέλεια έκδοσης: Ιωάννα Κόκλα

Έκτύπωση: Γ. ΜΑΥΡΙΔΗΣ

Γιατράκου 19 – Αθήνα

Τηλ. 5242.182 – FAX 5234.713

ISBN 960-347-038-9

Πρόλογος τῆς Προέδρου τῆς Αἰσχυλείου Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης Ἐλευσίνας

Ἐχομε τὴν τύχη νά κατοικοῦμε στήν Ἐλευσίνα, ἓνα χῶρο μέ ἀπέραντη πολιτισμική κληρονομιά πού ξεκίνησε ἀπό τούς πρώιμους προϊστορικούς χρόνους καί ἐκτείνεται ὡς τίς μέρες μας.

Χιλιάδες χρόνια πέρασαν, μυριάδες ἄνθρωποι τὴν κατοίκησαν, τ' ὄνομά της ὅμως παραμένει τό ἴδιο ἀθάνατο ἀνά τούς αἰῶνες.

Τό Δ. Σ. τῆς Αἰσχυλείου Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης αισθάνεται ἱερό τό καθήκον νά διαφυλάξει τὴν βαρύτερη κληρονομιά τῶν προγόνων μας καί ὄχι μόνο. Θέλοντας νά συντελέσει στήν καταγραφή τῶν ἀρχαίων πηγῶν, πού ἀφοροῦν στήν Ἐλευσίνα καί στόν εὐρύτερο αὐτῆς χῶρο, τῶν Ἑλλήνων ἱστορικῶν τῆς ἀρχαιότητος, ἀπεφάσισε ὁμόφωνα νά ἐκδώσει τὴν ἱστορική μελέτη – ἔρευνα τῆς συμπολίτισσας ποιήτριας Ἰωάννας Κόκλα μέ θέμα «Ὄνοματολογία – Ἐτυμολογία Ἐλευσίνος καί Θριασίου πεδίου».

Εἶναι ὄντως πολύτιμη ἡ προσφορά τῆς πνευματικῆς ἐργασίας τῆς λογοτέχνης πρὸς τόν λαό τῆς Ἐλευσίνος. Ἀξίζει συγχαρητήρια καί ἀποτελεῖ παράδειγμα πρὸς μίμηση.

Οἱ ἀναγνώστες τῆς «Ὄνοματολογίας – Ἐτυμολογίας τῆς Ἐλευσίνος καί τοῦ Θριασίου πεδίου» θα μπορέσουν νά πληροφορηθοῦν «τά τοῦ οἴκου» τους τῆς ξακουστῆς πόλης μας.

Τό Δ. Σ. τῆς Αἰσχυλείου Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης ἀπευθύνει ἓνα μεγάλο εὐχαριστῶ στήν λογοτέχνη Ἰωάννα Κόκλα γιὰ τὴν ἀφιλοκερδῆ πνευματικὴ προσφορά της.

Ἐπίσης εὐχαριστεῖ τὴν Κατερίνα Γ. Παυλοπούλου καί τὴν οἰκογένεια Ἰωάννη Καλομενίδη γιὰ τὴν εὐγενική προσφορά τους νά πλαισιώσουν τό βιβλίο μέ γραβοῦρες καί χάρτες τῆς ἰδιωτικῆς τους συλλογῆς.

Τέλος εὐχαριστίες πολλές ὀφείλουμε στήν οἰκογένεια τοῦ ἀειμνήστου συμπολίτη μας Εὐαγγέλου Δούκα γιὰ τὴν ἀνοιχτόκαρδη χειρονομία νά καλύψει τὰ ἔξοδα τῆς ἔκδοσης, στήν μνήμη τοῦ ἀγαπημένου ἀποθανόντος της.

Ἐλπίζουμε ὅτι ἡ ἔκδοση αὐτοῦ τοῦ βιβλίου θά δώσει τὴν εὐκαιρία στόν Λαό τῆς Ἐλευσίνας καί τοῦ Θριασίου πεδίου νά γνωρίσει καλύτερα καί ὑπεύθυνα τὴν ἱστορία του καί τίς καταβολές του.

Γιὰ τό Δ. Σ. τῆς Αἰσχ. Δημ. Βιβλ. Ἐλευσίνος

Ἡ Πρόεδρος
Γεωργία Γιαγτζόγλου Ἀντωνιάδου

Τό Ιστορικό καί ἡ λειτουργία τῆς Αἰσχυλείου Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης Ἐλευσίνας

Ἡ Αἰσχύλειος Δημοτική Βιβλιοθήκη ξεκίνησε ἀπό τήν βιβλιοθήκη τοῦ συλλόγου φοιτητῶν τῆς Ἐλευσίνας ὁ «Αἰσχύλος», ἡ ὁποία στεγαζόταν ἐπί τῆς ὁδοῦ Νικαλαΐδου 49.

Τό 1975 μέ ἀπόφαση τοῦ Δήμου, ἔγινε Δημοτική βιβλιοθήκη καί λειτούργησε μέχρι τό 1981 ὡς ἀναγνωστήριο καί ἀπό τήν ἀνοιξη τοῦ 1981 λειτουργεῖ καί ὡς δανειστική βιβλιοθήκη.

Τό 1982 μεταφέρθηκε ἐπί τῆς ὁδοῦ Παγκάλου 52, στό κτίριο τοῦ Πνευματικοῦ Πολιτιστικοῦ Κέντρου.

Τό 1983, μέ ἀπόφαση τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου, ἔγινε Νομικό πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου καί τελεῖ ὑπό τήν ἐξάρτηση καί ἐποπτεία τοῦ Δήμου.

Σκοποί τῆς Αἰσχυλείου Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης εἶναι:

1) Ἡ εὐρύτερη διάδοση τοῦ βιβλίου στό λαό τῆς Ἐλευσίνας, γιά τήν ἀνύψωση τοῦ μορφωτικοῦ, πνευματικοῦ καί ἐπαγγελματικοῦ ἐπιπέδου τῶν δημοτῶν.

2) Ἡ ἐξυπηρέτηση ἰδιαίτερα τῶν μαθητῶν καί σπουδαστῶν μέ τήν λειτουργία ἀναγνωστηρίου, τόν δανεισμό βιβλίων καί τήν δωρεάν παροχή βιβλίων σέ ἐξαιρετικές περιπτώσεις.

Τό Διοικητικό Συμβούλιο τῆς Αἰσχυλείου Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης εἶναι ἑπταμελές, ὀρίζεται ἀπό τό Δημοτικό Συμβούλιο καί ἡ θητεία του ἀκολουθεῖ τήν Δημοτική περίοδο.

Ἐπί Δημαρχίας Γεωργίου Λ. Γεωργόπουλου 1995 - 1998 τό Δ.Σ. ἀπαρτίζεται ἀπό:

- τήν Πρόεδρο τοῦ Δ.Σ. τῆς Αἰσχ. Δημ. Βιβλ. Ἐλευσίνας
Γεωργία Παγτζόγλου - Ἀντωνιάδη, Ὀδοντίατρο
Δημοτική Σύμβουλο,

- τόν Ἀντιπρόεδρο
Ἀμπατζόγλου Γεώργιο, Δρ Χημικό Μηχανικό
Δημοτικό Σύμβουλο,
καί τὰ Μέλη
- Κοντούλη Ἰωάννη, Χημικό Πετρελαίων, Δημοτ. Σύμβουλο,
- Μητσίου Χρῆστο, Ἴατρο, Δημοτικό Σύμβουλο,
- Μαρῆ Ἰωάννη, Δημότη Ἐλευσίνας, Ἴδιωτ. ὑπάλληλο,
- Μαρινοπούλου Ἀντωνία, Δημότη Ἐλευσίνας, Φυσιοθεραπεύτρια,
- Κόντου Ἀγγελική, Δημότη Ἐλευσίνας, Δικηγόρο.

Βιογραφικόν τοῦ Εὐαγγέλου Δούκα

Γεννήθηκε στίς 25/3/1931 στήν Ἐλευσίνα, ἀπό ἀγρότες γονεῖς, τόν Χρήστον καί τήν Αἰκατερίνη Δούκα.

Μεγάλωσε στήν Ἐλευσίνα μαζί μέ τά τρία ἀδέρφια του. Σπούδασε Ἱατρική στήν Ἱταλία, στό πανεπιστήμιο τῆς Σιένα.

Ἐνυμφεύθη τήν Μαίρη Σταυροπούλου μέ τήν ὁποία ἀπέκτησε μία κόρη, τήν Αἰκατερίνη.

Μέ τήν ειδικότητα τοῦ παθολόγου ἱατροῦ ἐργάσθηκε ἐπί 30 χρόνια στήν πόλη τῆς Ἐλευσίνας, προσφέροντας ἀκούραστα τίς ὑπηρεσίες του στούς πάσχοντες συνανθρώπους του.

Ἐπί 25 χρόνια ἦταν ἐνεργό μέλος τῆς ομάδας τοῦ Πανελευσιναικοῦ, στήν ἀρχή σάν πρόεδρος τῶν φιλάθλων καί ἀργότερα πρόεδρος τῆς ομάδας.

Ἀπό τό 1986 ἕως καί τό 1994 διετέλεσε Δημοτικός Σύμβουλος καί προσέφερε πολλά στήν πόλη του. Κέρδισε τό σεβασμό ὄλων, ἀνεξαρτήτως πολιτικῶν καί κομματικῶν πεποιθήσεων.

Εὐτύχησε νά παντρεύει τήν ἀγαπημένη του κόρη καί νά χαρεῖ τήν γέννηση τῆς ἐγγονῆς του. Ὁ πρόωρος χαμός του τό 1997 ὑπῆρξε μεγάλη ἀπώλεια γιά τήν πόλη καί ὅλη τήν γύρω αὐτῆς περιοχή.

Τό Δημοτικό Συμβούλιο τῆς Ἐλευσίνας ἀποδέχθηκε ὁμόφωνα τήν πρόταση τοῦ Δημάρχου Γεωργίου Γεωργόπουλου, νά δημιουργηθεῖ στήν Αἰσχύλειο Δημοτική Βιβλιοθήκη μιά πτέρυγα μέ τό ὄνομα τοῦ ἀποθανόντος, στήν ὁποία θά τοποθετηθοῦν τά βιβλία πού ἀγοράσθηκαν στήν ἱερή μνήμη του σύμφωνα μέ τήν τελευταία του ἐπιθυμία...

Ὁ Εὐάγγελος (Ἄκης) Δούκας συνεχίζει καί μετά θάνατον νά προσφέρει γενναιοδωρα στήν γενέτειρά του τήν Ἐλευσίνα, πού τόσο ἀγάπησε.

Εἰσαγωγικό Σημείωμα

«Χαῖρε θεά καί τήνδε σάου
πόλιν, ἄρχε δ' αἰοιδῆς...»

Ὀμηρικός ὕμνος εἰς Δῆμητραν, XIII

Ἡ Ἐλευσίνα τοῦ χθές, σύμβολο Αἰώνιας Ἀρχῆς, τυλιγμένη στούς ὕμνους λατρεύθηκε καί ἀγαπήθηκε ἀπ' ὅλους τούς πολιτισμένους καί πνευματικούς ἀνθρώπους τῆς Γῆς.

Γνωρίζουμε, ὅτι ὁ κατά φύσιν ἄνθρωπος εἶχε συγκινηθεῖ βαθύτατα ἀπό τό Μυστήριο τῆς Δημιουργίας, ἀπό τήν «Παμμήτορα Γῆ», καί προσπαθοῦσε νά πλησιάσει τό θεῖον, τήν ἐξήγησι, τό Μυστήριο, τήν Αἰωνιότητα μέ τήν ψυχή καί τό πνεῦμα του.

Ἡ Γνώσι, ἡ Νόσι, ὁ Λόγος ὁ Ἑλληνικός, εἶναι οἱ δρόμοι πρός τόν κόσμον τοῦ Ζωντανοῦ πνεύματος, ὅπου τό Κάλλος καί ἡ Ἀλήθεια ἐνεργοῦν χαρίζοντας στή ζωή νόημα, διάρκεια καί ἐλπίδα.

Πορεία ζωῆς ἡ Ἱερά Ὀδός, γιά νά κοινωνήσῃ ὁ ἄνθρωπος τά ἄχραντα, τά ἱερά τῆς θεᾶς τῆς Ζωῆς. Πορεία ζωῆς γιά νά κατακτήσῃ τή γνώσι καί τήν διδαχή, πού ἀποπνέει ὁ Ἑλληνικός Μῦθος, ἡ Ἱστορία μας, πού γίνεται ὁ συνδετικός κρίκος μέ τίς ρίζες καί τόν τόπον μας.

Αὐτή τήν πορεία ἀκολουθεῖ καί ἡ παροῦσα ἐργασία, πού ἀναφέρεται στήν Ὀνοματολογία, Ἑτυμολογία τῆς Ἐλευσίνας καί τοῦ Θριασίου πεδίου. Προσεγγίζεται δέ, μέσα ἀπό τήν ἔρευνα, συλλογή καί καταγραφή τῶν πρώτων γραπτῶν ἀναφορῶν καί κειμένων ἀπό τά διασωθέντα Ἔργα τῶν Ὀρφικῶν καί Ὀμηρικῶν Ὑμνων, τοῦ Ἡσιόδου, τοῦ Ἡροδότου, τοῦ Πανσανία, τοῦ Ἀπολλοδώρου, τοῦ Διοδώρου Σικελιώτου καί πολλῶν ἄλλων Ποιητῶν καί Ἱστορικῶν πατέρων μας.

Ὁ πανανθρώπινος θησαυρός τῆς Ἑλληνικῆς Μυθολογίας, τυπωμένος καί χαραγμένος μέ τίς πανάρχαιες Ἑλληνικές λέξεις, μᾶς ἀποκαλύπτει ἐτυμολογικῶς τό ἄφθαστο, ἀτελεύτητο καί ἀνυπέρβλητο μεγαλεῖο τῆς ἀνθρώπινης διανόησης, τοῦ Λόγου τοῦ Ἑλληνικοῦ.

Ἡ συγγραφέας

ΕΛΕΥΣΙΣ

Α. Ἡ λέξις Ἑλευσίς ἀναφέρεται γιά πρώτη φορά στόν Ὀρφικό ὕμνο «Δήμητρος Ἑλευσίνιας θυμίαμα» (40) XL καί μάλιστα ἀποκαλεῖται ἱερός τόπος πλουτοφόρος, ἡ δέ Δήμητρα Δηώ, Μητέρα τῶν πάντων, θεά σεβαστή, Δαμονία μέ τά πολλά ὀνόματα.

*«Σπερμείη, σωρίτις, ἀλωαίη, χλοόκαρπε
ἤ ναίεις ἀγνοῖσιν Ἑλευσίνος γνάλοισιν
ἡμερόεσσ' ἔρατή, θνητῶν θρέπτειρα
προπάντων
πρώτη ὑποξεύξασα βοῶν ἀροτῆρα
τένοντα».*

(Ἐσύ ἡ προστάτις τῶν σπερμάτων, ἐσύ δίδεις σωρούς ἀπό σιτάρι, συχνάζουσα σ' ἀλώνια, ἐσύ παράγεις χλωρούς καρπούς καί κατοικεῖς στίς ἱερές κοιλάδες τῆς Ἑλευσίνας. Εἶσαι περιπόθητη, ἀγαπητή, τροφός ὄλων τῶν θνητῶν καί πρώτη ἐσύ ἐξευξες τόν αὐχένα τῶν βοδιῶν πρὸς καλλιέργειαν.)

Στόν Ὀρφικό ὕμνο (41) XL τῆς Μητρός Ἀνταίας ἀναφέρεται:

*«Ἀνταίη βασίλεια, θεά πολυώνυμε
μητρο ἀθανάτων τε θεῶν ἠδέ θνητῶν ἀνθρώπων
ἢ ποτε μαστεύουσα πολυπλάγκτω ἐν ἀνίη,
νηστείαν κατέπαυσας Ἑλευσίνος
γνάλοισιν».*

(Ἀνταία βασίλισσα, θεά ὀνομαστή μητέρα τῶν ἀθανάτων θεῶν καί τῶν θνητῶν ἀνθρώπων, ἐσύ πού κάποτε ἐρευνῶσα μέσα σέ μιὰ πολυπλόκητη θλίψη κατέπαυσες τήν νηστεία (τήν πείνα) στίς κοιλάδες τῆς Ἑλευσίνας.)

Τὴν λέξι Ἑλευσίνα τὴν συναντᾶμε ἐπίσης στὸν «Ὀμηρικὸν ὕμνο εἰς Δῆμητραν» στ. 490 - 495.

*«Ἄλλ' ἄγ' Ἑλευσίνος θυοέσης δῆμον ἔχουσαι καὶ
Πάρον ἀμφιρύτην Ἄντρωνά τε πετρῆεντα πότνια
ἀγλαόδωρ' ὠρηφόρε Διοῖ ἄννασα αὐτὴ καὶ κούρη
περικαλλῆς Περσεφόνεια
πρόφρονες ἀντ' ὠδῆς, βίοτον θυμῆρε ὀπάζειν».*

(Ὅμως ἐλάτε ἐσεῖς πού τὸν λαό τῆς ἀρωματισμένης Ἑλευσίνας κυβερνᾶτε καὶ τὴν περιδρεχτή Πάρο καὶ τὸν πετρώδη Ἄντρωνα, σεβάσμα, λαμπρόδωρη, καρποφόρα, ὧ Διῶ βασίλισσα ἐσύ καὶ ἡ πάγκαλή σου κόρη Περσεφόνη γιὰ χάρη τούτης τῆς ὠδῆς, εὐνοϊκές, χαρίστε βίον εὐχάριστον.)

Στὸν «Ὑμνο τῆς Δήμητρας» τοῦ Καλλιμάχου, ἀναφέρεται ἡ θεὰ Δήμητρα ἐνθουσιασμένη στὸ ἱερό της ἄλλος πού τῆς ἔφτιαξαν οἱ Πελαγοὶ καὶ μάλιστα τόσο πολὺ ἐνθουσιασμένη ὅσο ἦταν καὶ στήν Ἑλευσίνα.

*«Θεὰ δ' ἐπεμαίνετο χῶρῳ,
ὅσσον Ἑλευσῖν...»*

Καθὼς παρατηροῦμε στοὺς ὕμνους τοῦ Ὀρφέως, στὸν Ὀμηρικὸ ὕμνο στὴ Δήμητρα καὶ στὸν ὕμνο τοῦ Καλλιμάχου, ἡ θεὰ κατοικοῦσε στίς ἱερές κοιλάδες τῆς Ἑλευσίνας.

Ἡ δὲ Ἑλευσίνα ἀναφέρεται καρποφόρος, ἀρωματισμένη, λουλουδιασμένη, ἱερή.

Ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ἀρχαιότητος ἡ πόλις τῆς Ἑλευσίνας, λοιπόν, εἶναι τόπος ἀφιερωμένος στὴ θεὰ Δήμητρα, τόπος ἱερός μὲ ἀρωματισμένες εὐφορες κοιλάδες, τόπος γεμάτος εὐωδιές, χρώματα καὶ καρπούς.

Πλουτοφόρος τόπος, ἱκανός καὶ ἄξιός νά κατοικήσει ἡ Μητέρα θεὰ Γῆ τῆς σποράς, τοῦ οἴτου καὶ τῆς βλάστησης.

Στὰ Ὀρφικά, στὸ Ὀρφέως ἀπόσπασμα 28 μὲ τίτλο «Ὄνοματολογία τῶν θεῶν», διαβάζουμε:

*«Μαρτυρεῖ καὶ ἐν τῷ μικροτέρῳ κρατῆρι Ὀρφεύς,
τάδε λέγων Ἐομῆς δ' ἐρμηνεύς τῶν πάντων,
ἄγγελός ἐστιν, νῦμφαι ὕδωρ
πῦρ Ἥφαιστος οἶτος ΔΗΜΗΤΗΡ...»*

Δήμητρα, Τριπτόλεμος καί Κόρη.
Ἀνάγλυφο, Ἐθνικὸ Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖον Ἀθηνῶν.

Ἡ Γῆ - Μῆτρα βλασταίνει τόν σῖτο, τούς δημητριακούς καρπούς, τά δημητριακά γεννήματα στόν εὐφορο κάμπο τῆς Ἐλευσίνας, «πρώτη ὑποξέυ-
ξασα δοῶν ἀροτῆρα τένοντα» «ἦ ναίει ἀγνοῖσιν Ἐλευσίνοις γυάλουσιν».

Ἡ σφραγίδα τῆς ἔλευσης καί τῆς λατρείας τῆς θεᾶς Μητέρας Γῆς στόν Ἐλευσίνο χῶρο εἶναι ἀνεξίτηλη στούς αἰῶνες.

Ἡ λέξις Ἐλευσίς στά ἀρχαῖα κείμενα ἀναφέρεται σέ συνάρτηση μέ τήν θεά της, ἡ ἀργότερα μέ τά ἱερά μυστήριά της.

Ἰχνη καί εὐρήματα τῆς σύνδεσης Δήμητρας - Ἐλευσίνας ὑπάρχουν πα-
νοῦ καί πρωτίστως στήν ἐτυμολογία τῶν ἀρχαίων ἐλληνικῶν λέξεων.

Ἡ λέξις Ἐλευσίς εἶναι ὁμιλοῦν ὄνομα,
καί τοῦτο ἀποκαλύπτεται ἐτυμολογικά.

Ὁ Πλάτων στόν Κρατύλο μᾶς λέγει:

«Φύσει τά ὀνόματα εἶναι τοῖς πράγμασι».

(Τά ὀνόματα συμφωνοῦν μέ τήν φύση τῶν πραγμάτων.)

Ἀκόμη, τήν ἐτυμολογία μιᾶς λέξης, τήν ἀλήθειά της, δέν πρέπει νά τήν βλέπουμε μόνο μέ τήν στενή γραμματολογική της ἄποψη, ἀλλά νά βυθιζόμε-
στε μέσα στήν ἱστορία της, νά γευόμαστε τούς μύθους της.

Ἐπειδή κάτω ἀπό τήν κρούστα, πέρα ἀπό τήν ἀχλύ τῶν μύθων τῶν αἰῶνων, κρύβεται ἡ ἱστορική μας ἀλήθεια.

Ὁ Ἐλληνικός μῦθος εἶναι πλουσιότατος, φορτωμένος ἀπό πανάρχαιες ἀνθρώπινες καταστάσεις καί πληροφορίες. Ἡ μυθολογία μας εἶναι κωδι-
κοποιημένη ἡ Ἱστορία μας.

Μήπως αὐτό δέν μαρτυρεῖ ὁ Ὅμηρος μέ τά ἔπη του, οἱ ἀνασκαφές τοῦ Ἰλίου, τῶν Μυκηνῶν, ἡ ἀποκρυπτογράφηση τῶν συλλαβικῶν γραμμικῶν ἐλληνικῶν γραφῶν Α καί Β; Εἶναι ἱστορικά γεγονότα καί πραγματικότητες.

Οἱ Ἐλληνικές λέξεις εἶναι φορτωμένες ἱστορικές ἔννοιες· δέν εἶναι συμβα-
τικές, ἀλλά νοηματικές, σημαντικές (= σημαίνουν).

Ἀπό τίς Τιτανίδες, μᾶς λέει ὁ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης (Ε' 67.3), ἡ Μνημοσύνη βρῆκε τή δύναμη τοῦ λογισμοῦ καί αὐτή ἔδωσε τά ὀνόματα στό κάθε τί.

Στή Μνημοσύνη ἀποδίδουν ἐπίσης τήν δύναμη νά ἀνακαλοῦμε τά πράγ-
ματα στή μνήμη καί νά τά ἀνανεώνουμε. Ἡ προφορική μεταβίβαση στήν ἀρχή, ἡ γραπτή στήν συνέχεια, καταστάλαξε, ἀπόσταξε ἀπό γενιά σέ γενιά τήν πρωτογενή οὐσία τῶν θρύλων καί τῶν παραδόσεων, διά μέσου τῆς Μνημοσύνης, τῆς δύναμης τοῦ λογισμοῦ.

Ἐλευσίς. Χρυσολιθογραφία. 1870. Hoffmann.

Περσεφόνης), ή φέρουσα τό φῶς ἀπό τό σκοτάδι τοῦ "Αδη.

Ἄρχέγονη θεότης ή Γαῖα Μήτηρ → Γῆ Μήτηρ → Δημήτηρ καί «Γαῖα πολλῶν ὀνομάτων μορφή μία» μᾶς ὑπενθυμίζει ὁ Προμηθεύς τοῦ Ἑλευσινίου Αἰσχύλου. Πάντων γενέτειρα «Παμμήτωρ» ἀποκαλεῖται καί πάλι στόν Προμηθέα τοῦ Αἰσχύλου.

Ὁ κατά φύσιν ἄνθρωπος ἔβλεπε μέ ἐκπληξη τή γῆ στήν ὅποια ζοῦσε, νά βλασταίνει ἀπό τά σπλάχνα της ἄνθη καί φυτά τήν ἀνοιξη (= ἀνοίγω) καί τό φθινόπωρο (= φθίνω, λιγοστεύω) νά φυλλορροοῦν καί νά μαραίνονται.

Γιά τοῦτο τήν θεοποίησε, τήν ἔκανε Μητέρα του, Γῆ μήτρα πού γεννάει καί θρέφει τά πάντα.

Θεά λοιπόν ή Γῆ Μητέρα ὑπερφυσική γιά τήν ἀνεξάντλητη γονιμότητά της, διαρκῶς γεννῶσα, θηλυκή.

Σ' ὅλες τίς γλῶσσες τοῦ κόσμου ἔξακολουθεῖ νά εἶναι γένους θηλυκοῦ.

Αἶα, Γαῖα, Ἄνταια, Γῆ, χθών, ἔρα, terra, tellus, la terre κ.λ.π.

Τήν Θρέπτειρα Μητέρα, οἱ ἄνθρωποι πάντοτε τήν ἀναζητοῦσαν καί τήν ἀναζητοῦν, προκειμένου νά πληρώσουν τήν ἀποκλειστική, τήν μοναδική σχέση Μάννας – παιδιοῦ.

Αὐτήν ἀκριβῶς τήν πρωταρχική μορφή τῆς τροφοδότρας προστάτιδας Μητέρας μέ τά πολλά ὀνόματα οἱ ἄνθρωποι λαχταροῦν, προσδοκοῦν καί πλάθουν τόν ἐρχομό της, τήν δέ ἔλευσή της τήν γιορτάζουν, τήν ἐπικαλοῦνται, τήν κάνουν ἱερό, τοπωνύμιο.

Ἄς ἀναλογιστοῦμε ἀλήθεια, τό ἴδιο δέν κάνουμε καί στίς μέρες μας στό πρόσωπο μᾶς ἄλλης Ὑπεραγίας Μητέρας πονετικῆς καί προστάτιδος; Τῆς Παναγίας. Τήν ὀνομάζουμε Μεγαλόχαρη τῆς Τήνου, Φανερωμένη, Γοργοεπήκοο, Παναγία Σουμελά καί τόσα ἄλλα.

Ἡ ἔλευσις λοιπόν τῆς Γῆς - Μητέρας βάφτισε τόν καινούργιο τόπο ἐγκατάστασής της στήν Ἑλευσίνα, τόν καταξίωσε ὡς ἱερό της χῶρο, γιά νά δοξασθεῖ καί νά ἰμνηθεῖ τό «ζῆν» καί τό «καλῶς ζῆν», μαζί μέ τήν καλλιέργεια, τήν γεωργία καί τήν σπορά.

Ἡ Ἑλευσινιάς Δήμητρα ἦλθε, ἀναβαίνει, ἀποκαλύπτεται, ἀπελευθερώνοντας τό φῶς ἀπό τό σκοτάδι, τήν εὐφορη γῆ, τόν πλοῦτο τῆς τροφῆς πνευματικῆς καί μή.

Ἑλευσινιάς ή Δήμητρα, Ἑλευσίς ὁ τόπος της. Ἄλλά ἄς ἀναλύσουμε ἐτυμολογικῶς τήν λέξη «Ἑλευσίς».

Τό ρήμα εἶναι ἐλεύθω, μέ μέλλοντα ἐλεύσομαι.

Τό ἐλεύθω καί ἐλεύσομαι εἶναι τύποι γραμματικοί πού ἔχουν τεθεῖ σέ ἀχρησία στίς μέρες μας.

Στήν ἀττική διάλεκτο εὐχρηστότερος τύπος ἦτο, ὁ τύπος τοῦ εἶμι = ἔρχομαι.

Ἔρχομαι ἢ εἶμι

ἦα ἢ ἦειν

ἐλεύσομαι

ἦλθον

ἐλήλυθα

ἐληλύθειν.

Ρίζα τοῦ ρήματος ἀπό τόν ἐνεστώτα ἐλεύθω εἶναι ἐλευθ-

Μέλλων ἐλευθ - σομαι → ἐλεύσομαι

Ἡ ἀρχική σημασία τοῦ ἐλεύθω, εἶναι ἐξέρχομαι, ἀναβαίνω, ἀποκαλύπτομαι.

Παράγωγες λέξεις:

ἐλευσις: ἡ ἀφίξη, ὁ ἐρχομός, ἡ παρουσία

ἐλευσινάς: ἐπίθετο Δήμητρας

ἐλευσίσιον, τό: ναός τῆς Δήμητρος καί Κόρης

ἐλευσίσιος, α, ον: ὁ προερχόμενος ἐξ Ἐλευσίνος (ὁ καταγόμενος)

ἐλευσίαια, τά: οἱ γιορτές πρὸς τιμὴν τῆς θεᾶς

Ἐλευσίη (ἐπίρ.): «Ἐν Ἐλευσίη». (Λυσίας 103.24)

Ἐλευσινάδε (ἐπίρ.): «Εἰς Ἐλευσίαια» (Λυσίας 107.12)

«Ἐκ τῆς Ἐλευσίνος»: Ὀμηρικός ὕμνος εἰς Δήμητραν, 266.

Ἐλευθία ἢ Εἰλείθια ἢ δωρικά Ἐλείθια: (θεά τοῦ τοκετοῦ πού ἐτιμᾶτο στήν Ἐλευσίαια καί τήν Σπάρτη)

Ἐλευθῶ - οὔς: θεά τῶν τοκετῶν σχετιζομένη μέ τήν λατρεία τῆς Δήμητρος

Ἐλευθερία

Ἐλευθέρος, α, ον

Ἐλευθέρωσις, ἀπελευθέρωσις

Ἐλευθερόω: ἐλευθερώνω

Ἐλευθερουργός (ἐλευθέρος + ἔργον): ὁ ποιῶν ἐλευθέρας κινήσεις

Ἐλευθερόστομος (ἐλευθέρος + στόμα): ἐλευθέρως καί ὁ μετά παρηρησίας ὁμιλῶν.

Ἐλευθέρως (ἐπίρ.) κ.λ.π.

Συνεχίζοντας τό ταξίδι μέ τό ἐλεύθω, ὀδηγούμαστε πραγματικά σ' ἓνα ἀνυπέροβλο καί ἀτέλειωτο ταξίδι τοῦ νοῦ, μέσα ἀπό μία καί μόνο λέξη.

Ἡ μετοχή τοῦ ἔρχομαι ἢ εἶμι, εἶναι:

ιῶν, ιοῦσα, ιόν: → ἀνιοῦσα, κατιοῦσα, προ-ιόν.

Ἄπό τό ἀπαρέμφατο ἰέναι: προσ-ιέναι, εἰς-ιέναι, συν-ιέναι, παρ-ιέναι, «ἐπί νηός ἰέναι», «ιέναι εἰς λόγους» κ.λ.π.

Ἄπό τήν προστακτική ἴθι, ἴτω, ἴτε, ἰόντων:

ἴθι → ἴθι δὴ (ἐμπρός λοιπόν), ἴθμα (Ὀμηρ. βάδισμα), Ἰθάκη

ἴτω → εἰς-ιτ-ήριον, ἐξ-ιτ-ήριον

ἴτε → «ἴτε παῖδες Ἑλλήνων» Αἰσχύλος

ἰόντων → ἀν-ιόντα, κατ-ιόντα, ἰονισμός, ἰοντοθεραπεία κ.λ.π.

Οἱ ἀρχαῖες ἑλληνικές λέξεις λοιπόν δέν εἶναι αὐθαίρετες, συμβατικές, ἀλλά νοηματικές, δηλώνουν συνέχεια, ἐξέλιξη σταδιακή.

Ἡ γλῶσσα μας εἶναι πρωτογενής, σοφά δομημένη, ἀτελεύτητος.

Ἡ Μνημοσύνη βρῆκε τή δύναμη τοῦ λογισμοῦ καί ἔδωσε τά ὀνόματα στό κάθε τι, ὅπως διαβάσαμε παραπάνω.

Σ' αὐτό τό παράδειγμα τῆς μιᾶς καί μόνο λέξης, καταφαίνεται τό μεγαλειό τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας: ἀπό ἓνα θέμα, μία ρίζα, παράγονται τόσο πολλές λέξεις, ἔννοιες...

Ὁ Λόγος ὁ Ἑλληνικός εἶναι φορτωμένος ἱστορία, ἔρχεται ἀπό πολύ μακριά: μεγάλο τό ταξίδι, ἀσύλληπτο...

«Ἀπέραντο βασίλειο ψυχῆς

γλυκειά προσέγγιση τοῦ νοῦ καί τῆς καρδιᾶς.

Αἰώνιες, ἀμόλυντες φωνές

οἱ λέξεις οἱ Ἑλληνικές...»

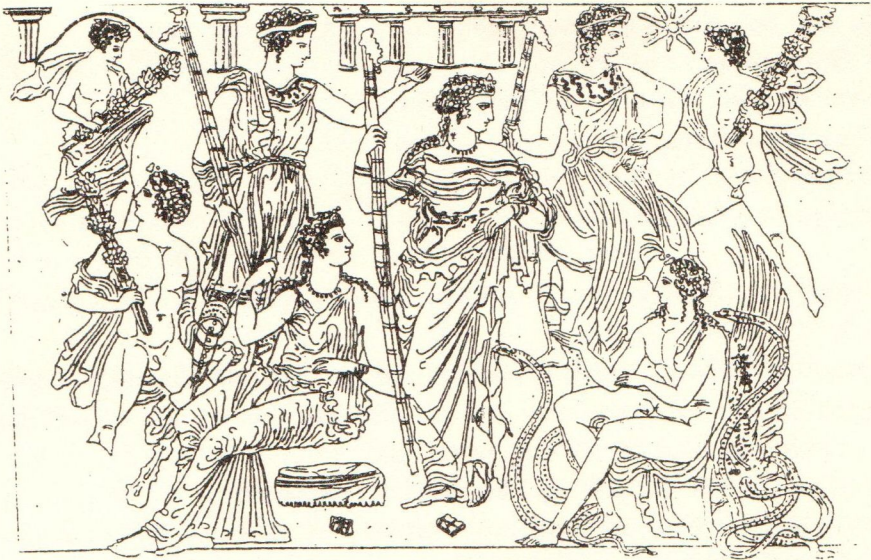
Ἡ ἔλευση τῆς Ἀρχέγονης Γῆς Μητέρας ὀνοματοθέτησε τήν Ἐλευσίνα ἀπό ἀρχαιοτάτων χρόνων καί μ' αὐτό τό ὄνομα θά ὀδεύει εἰς τούς αἰῶνες τῶν αἰῶνων.

Ὁ Ἱστορικός Διόδωρος ὁ Σικελιώτης, βεβαιώνοντας τά περί τῆς ὀνοματοθεσίας τῆς Ἐλευσίνος γράφει:

Ε' 69 «τούς δ' Ἀθηναίους, καίπερ ἀποφαινομένους τήν εὕρεσιν τοῦ καρποῦ τούτου γεγενημένην παρ' αὐτοῖς, ὅπως μαρτυρεῖν αὐτόν ἐτέρωθεν κεκομισμένον εἰς τήν Ἀττικήν τόν γάρ τόπον τόν ἐξ ἀρχῆς δεξάμενον τήν δωρεάν ταύτην Ἐλευσίνα προσαγορεύειν ἀπό τοῦ παρ' ἐτέρων ἔλθειν τό σπέρμα τοῦ σίτου κομισθέν».

(Οἱ Ἀθηναῖοι βεβαιώνουν ὅτι αὐτός ὁ καρπός ἀνακαλύφθηκε στή χώρα τους, ὑπάρχουν ὅμως μαρτυρίες ὅτι μεταφέρθηκε στήν Ἀττική ἀπό ἄλλα μέρη. Γιατί τόν τόπο πού πρῶτος δέχθηκε αὐτό τό δῶρο, τόν ὀνομάζουν Ἐλευσίνα, ἀπό τό γεγονός ὅτι ὁ σπόρος τοῦ σιταριοῦ ἦλθε ἀπό ἄλλοῦ, μεταφέρθηκε δηλαδή σ' αὐτούς.)

Ἀττικόν ἀγγεῖον. Θεοί καί Ἥρωες μπροστά ἀπό τό Τελεστήριον.

Ὁ Κελεός ἦταν αὐτός πού σύμφωνα μέ τόν Ὀμηρικόν ὕμνο, στ. 96, ὑποδέχθηκε τόν ἐρχομό, τήν ἔλευση τῆς θεᾶς.

Κι ἐκείνη γιά νά τόν ἀνταμείψει, ὑποσχέθηκε νά κάμει ἀθάνατο τόν γιό του, τόν μικρότερο, τόν Δηϊφῶντα ἢ Δημοφῶντα, τόν ὁποῖον ὡς τροφός εἶχε ἀναλάβει.

Τό ἔργο της ὅμως διέκοψε ἡ μητέρα τοῦ παιδιοῦ, Μετάνειρα, ὅταν εἶδε τήν θεά νά καίει τίς θνητές σάρκες του. Ἀντί τούτου τότε ἡ θεά δίδαξε στόν ἄλλο γιό τοῦ Κελεοῦ, τόν Τριπτόλεμο, τήν καλλιέργεια τοῦ σίτου.

Σύμφωνα μέ τόν Σκαρλάτο τόν Βυζάντιο, ὁ Τριπτόλεμος «περιορχόμενος τήν οἰκουμένην ἐναερίῳ ἐπί ἀμάξης» ἀπεκάλυπτε τήν καλλιέργεια τοῦ σίτου καί τῆς γεωργίας καί πρῶτος καθιέρωσε τά Ἑλεουσίνα μυστήρια.

Ὁ Τριπτόλεμος πρῶτος ἔσπειρε τόν σίτον στό Ράριον πεδῖον καί ἔπειτα περιήρχετο μέ πλοῖο καί δίδασκε τήν καλλιέργεια καί τά μυστήρια τῆς θεᾶς Δήμητρας.

Ἐπειδή τό πλοῖο εἶχε σύμβολον Δράκοντος, ἔπλασαν ποιητικῶς ὅτι εἶχε ἄρμα πτερωτῶν δράκόντων.

Ὁ Τριπτόλεμος ἔγραψε περί γεωργίας καί δίδασκε μέ τόν γραπτό καί τόν προφορικό λόγο περιηγούμενος τόν κόσμο. Τό ἄρμα ἦταν τό σύγγραμμα καί οἱ πτερωτοί δράκοντες ὁ προφορικός του λόγος.

Ὁ Πλάτων γι' αὐτή του τήν ιδιότητα, τόν ἀναφέρει καί ὡς κριτήν τοῦ

Ἄδου, πού τοῦ ἐδόθη ὡς ἀνταμοιβή γιά τήν προσφορά του.

Ὁ Ξενοκράτης λέγει ὅτι στόν Ναό τῆς Δήμητρος στήν Ἐλευσίνα, εἶχαν χαραχθεῖ οἱ τρεῖς γνῶμες τοῦ Τριπτολέμου:

«Τίμα τόν πατέρα σου καί τήν μητέρα σου»

«Λάτρευε τοῖς θεοῖς»

«Ἀπέχου τῆς σαρκός»

Ὁ ἱστορικός Διόδωρος ὁ Σικελιώτης μᾶς ἀναφέρει τόν Τριπτόλεμο στό Ε' 67.3:

«Εὐρεῖν μὲν οὖν αὐτήν τόν σῖτον πρό τοῦ γενῆσαι τήν θυγατέρα Φερσεφόνην, μετά δέ τήν ταύτης γένεσιν καί τήν ὑπό Πλούτωνος ἀρπαγήν ἐμπρῆσαι πάντα τόν καρπόν διά τε τήν ἔχθραν τήν πρός τόν Δία καί τήν ἐπί τῇ θυγατρὶ λύπην· μετά δέ τήν εὐρεσιν τῆς Φερσεφόνης διαλλαγῆναι τε τῷ Δίῳ καί τῷ Τριπτολέμῳ ἀποδοῦναι τόν τοῦ σίτου σπόρον, ᾧ συντάξει πᾶσιν ἀνθρώποις μεταδοῦναι τῆς τε δωρεᾶς καί τά περὶ τήν ἐργασίαν τοῦ σπόρου διδάξει...

Μεγίστων γάρ ἀγαθῶν ἀνθρώποις αἰτίαν γενομένην ἐπιφανεστάτων τυχεῖν τιμῶν καί θυσιαῶν, ἔτι δ' ἐορτῶν καί πανηγύρεων μεγαλοπρεπῶν, οὐ παρ' Ἑλλῆσι μόνον, ἀλλά καί παρὰ πᾶσι σχεδόν τοῖς βαρβάροις, ὅσοι τῆς τροφῆς ταύτης ἐκοινώνησαν».

(Ἡ Δήμητρα λοιπόν ἀνεκάλυψε τό σιτάρι, προτοῦ γεννήσει τήν θυγατέρα της Περσεφόνη, ἀλλά μετά τή γέννησή της καί τήν ἀρπαγή της ἀπό τόν Πλούτωνα ἔβαλε φωτιά καί ἔκαψε ὅλο τόν καρπό ἀπό τήν ἔχθρα της πρός τόν Δία καί τήν λύπη της γιά τήν κόρη της. Κι ὅταν βρῆκε τήν Περσεφόνη, συμφιλιώθηκε μέ τόν Δία καί ἔδωσε στόν Τριπτόλεμο σιτάρι νά σπείρει, μέ τήν ἐντολή νά δώσει ἀπό τό δῶρο της σ' ὅλους τούς ἀνθρώπους καί νά τούς διδάξει τό κάθε τι πού ἔχει σχέση μέ τήν καλλιέργειά του...

Καί ἐπειδή ἔγινε πρόξενος τῶν μεγίστων ἀγαθῶν στούς ἀνθρώπους, δέχθηκε τίς λαμπρότερες τιμές καί θυσίες καί μεγαλόπρεπες γιορτές καί πανηγύρεις, ὄχι μόνο ἀπό τούς Ἑλληνας ἀλλά καί ἀπό ὅλους σχεδόν τούς βαρβάρους πού «ἐκοινώνησαν» τήν τροφή.)

Τήν σπουδαιότητα τῆς λατρείας τῆς Ἐλευσινίας Δήμητρας συγχρόνως δέ καί τήν ἀναγκαιότητα τῆς διάδοσής της μέ κάθε μέσον, μᾶς μαρτυρεῖ καί ὁ Ἀπολλόδωρος:

Ἄπολ. Α. V. 2.

«Τριπτολέμῳ δέ τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν Μεταναείρας παιδῶν δίφρον κατασκευάσασα πτηνῶν δρακόντων τόν πυρόν ἔδωκεν, ᾧ τήν ὅλην οἰκουμένην δι' οὐρανοῦ

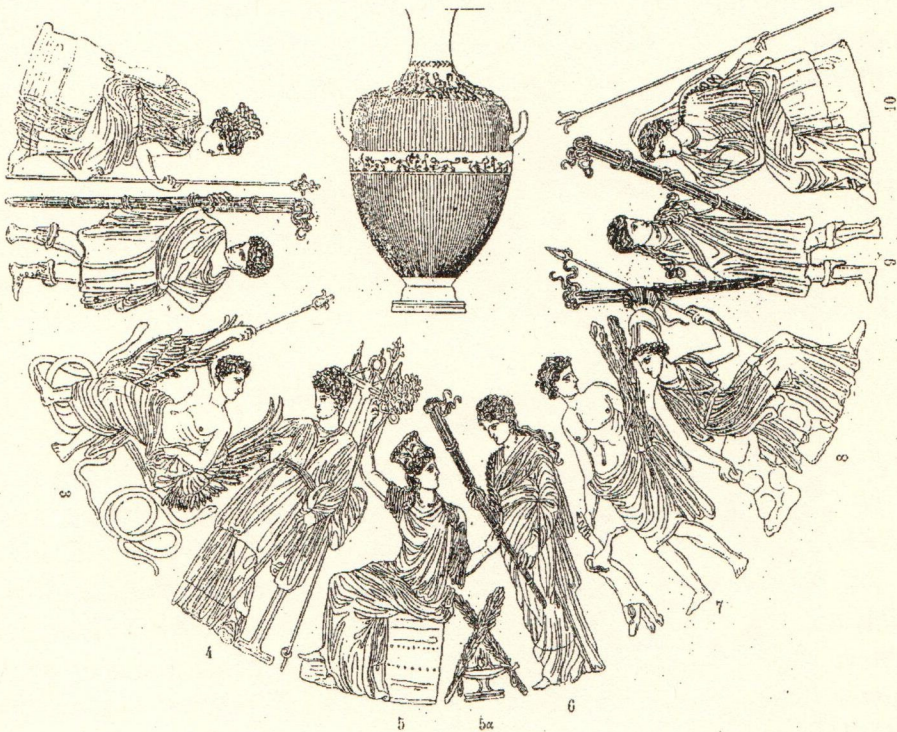

αϊρόμενος κατέσπειρε. Πανύσσις δέ Τριπτόλεμον
 Ἐλευσίνοσ λέγει· φησί γάρ Δήμητρα πρόσ αὐτόν ἐλθεῖν.
 Φερεκύδησ δέ φησὶν αὐτόν Ὠκεανοῦ καί Γῆσ».

(Γιά τόν Τριπτόλεμο τόν μεγάλο γυιό τῆσ Μετανείρασ (ἡ Δήμητρα) κατασκέυασε ἄρμα μέ περωτούσ δράκοντεσ καί τοῦ ἔδωσε τό σιτάρι πού τό ἔσπειρε σ' ὄλη τήν οἰκουμένη διασχίζοντασ τόν οὐρανό.

Ὁ Πανύσσις (ἐπικόσ ποιητήσ 5οσ αἰών. π.Χ.) λέγει ὅτι ὁ Τριπτόλεμοσ ἦταν γυιόσ τοῦ Ἐλευσίνοσ. Καί ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ Δήμητρα ἦλθε σ' αὐτόν. Ὁ Φερεκύδησ (μέσα 5οσ αἰώνα π.Χ.) ἐπιμένει ὅτι ἦταν γυιόσ τοῦ Ὠκεανοῦ καί τῆσ Γῆσ.)

Εἶτε παιδί τοῦ Ἐλευσίνοσ ὁ Τριπτόλεμοσ, εἶτε τοῦ Κελεοῦ καί τῆσ Μετανείρασ, εἶτε τοῦ Ὠκεανοῦ καί τῆσ Γῆσ, ἡ παλαιότητά του ἀναφαίνεται μέσα ἀπό τίσ γραπτέσ πηγέσ, ὅπωσ καί ἡ ἀναγκαιότητα διάδοσῆσ τῆσ σπορᾶσ σ' ὄλη τήν οἰκουμένη.

Ὑδρία Κύμησ

1. Ἥρα, 2. Ἰακχοσ, 3. Τριπτόλεμοσ, 4. Διόνυσοσ, 5. Δήμητρα,
6. Κόρη, 7. Ἡρακλῆσ, 8. Ἀθηνᾶ, 9. Εὐβουλεύσ, 10. Σεμέλη.

Πλήθος ιερῶν τῆς Ἐλευσινίας Δήμητρας συναντᾶμε στά ἀρχαῖα κείμενα. Ὁ Ἡρόδοτος μᾶς πληροφορεῖ, ὅτι ἱερό τῆς Ἐλευσινίας Δήμητρας βρισκόταν κοντά στόν Γαῖσωνα καί στόν Σκολοπόεντα, στό ἱερό τῶν Ποντίων τῆς Μυκάλης, κτισμένο ἀπό τόν Φίλιστο, τόν γιού τοῦ Πασικλέους, τόν καιρό πού ἀκολούθησε τόν Νηλέα, τόν γιού τοῦ Κόδρου, αὐτόν πού ἴδρυσε τήν Μυκάλη:

Ἡροδ. Ι΄ 97.

«Ταῦτα βουλευσάμενοι ἀνήγοντο ἀπικόμενοι δέ παρά τό τῶν Ποττιέων ἱρόν τῆς Μυκάλης ἐς Γαῖσωνά τε καί Σκολοπόεντα, τῆς Δήμητρος Ἐλευσινίης ἱρόν. Φίλιστος ὁ Πασικλέους ἰδρύσατο Νειλέω τῷ Κόδρου ἐπισπόμενος ἐπί Μιλήτου κτιστόν...».

Καί πύ κάτω ὁ ἴδιος ἱστορικός μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ἱερό τῆς Ἐλευσινίας Δήμητρας βρισκόταν καί στίς Πλαταιές καί ὅτι μάλιστα οἱ δύο μάχες κατά τῶν Περσῶν, στή Μυκάλη καί στίς Πλαταιές, συνέπεσαν νά γίνουν κοντά στά ἱερά τῆς Ἐλευσινίας Δήμητρας.

Ἡροδ. Ι΄ 101.

«Καί τόδε ἕτερον συνέπεσε γενόμενον Δήμητρος τεμενέα Ἐλευσινίης παρὰ ἀμφοτέρας τάς συμβολάς εἶναι καί γάρ δή ἐν τῇ Πλαταιίδι παρ' αὐτό τό Δημήτριον ἐγένετο, ὡς καί πρότερον μοι εἴρηται, ἡ μάχη καί ἐν Μυκάλῃ ἔμελλε ὡσαύτως ἔσασθαι».

Ἡ παλαιότητα τῆς λατρείας καί ἡ ἱερότητα ὡς πρὸς τόν ἐξαγνισμό τῶν ἀνθρώπων, τῆς Ἐλευσινίας Δήμητρας, μαρτυρεῖται ἀπό τό γεγονός τῆς λαμπρότητας τῆς τέλεσης τῶν ἐορτῶν της, τῶν Ἐλευσινίων Μυστηρίων.

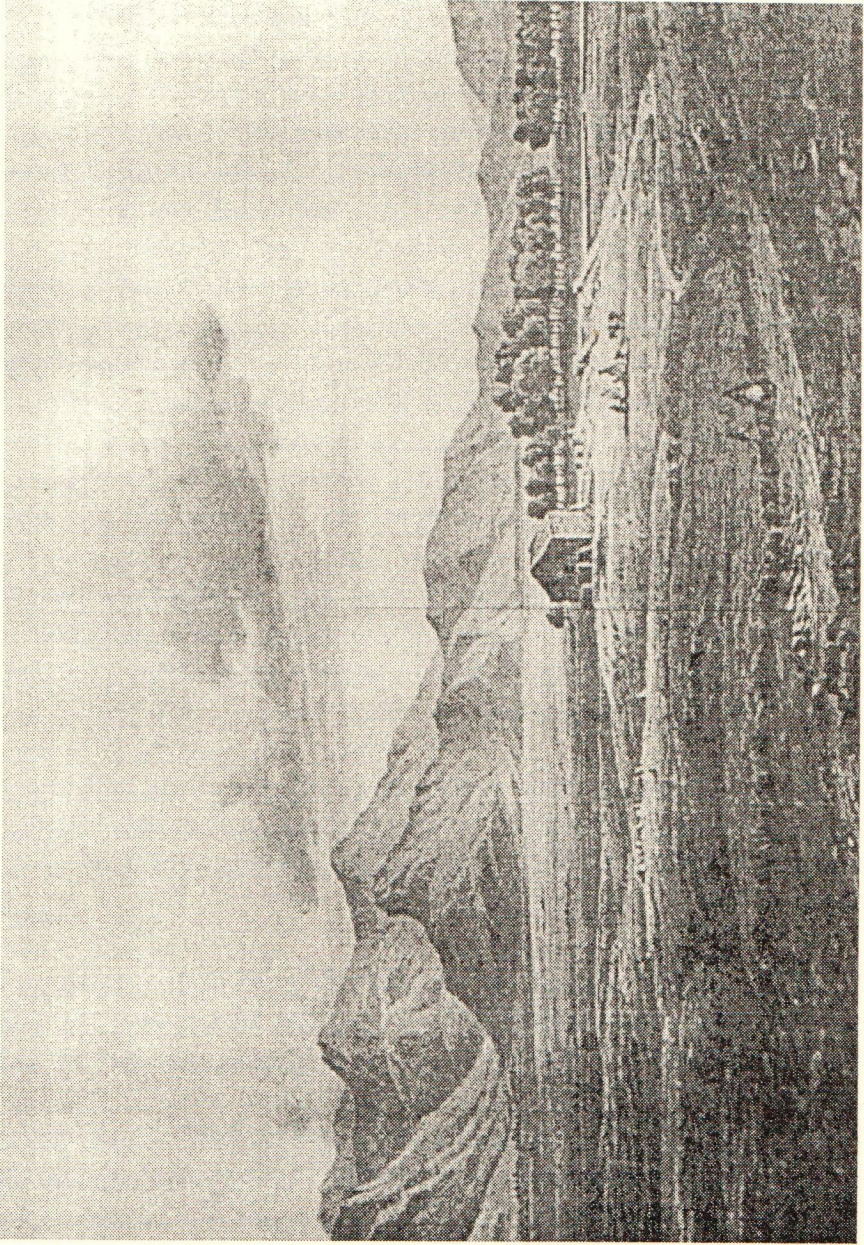
Πλήθος κόσμου συνέρρεαν διά μέσου τῆς Ἱερᾶς Ὀδοῦ στήν Ἐλευσίνα νά μυηθοῦν στά μυστήρια.

Ἀκόμη καί ὁ ἡμίθεος Ἡρακλῆς ἦλθε πρὸς μύηση.

Ὁ Ἀπολλόδωρος ἀναφέρει, Β. V. 12. «Δωδέκατον ἄθλον ἐπετάγη Κέρβερον ἐξ Ἄιδου κομίζειν. Εἶχε δέ οὗτος τρεῖς μέν κυνῶν κεφαλάς, τήν δέ οὐράν δράκοντος, κατά δέ τοῦ νώτου παντοίων εἶχε ὄφρων κεφαλάς. μέλλων οὖν ἐπί τοῦτον ἀπιέναι ἦλθε πρὸς Εὐμόλπον εἰς Ἐλευσίνα, βουλόμενος μυηθῆναι [ἦν δέ οὐκ ἐξόν ξένοις τότε μυεῖσθαι, ἐπειδήπερ θετός Πυλίου παῖς γενόμενος ἐμυεῖτο]. μή δυνάμενος δέ ἰδεῖν τά μυστήρια, ἐπεὶπερ οὐκ ἦν, ἠγνισμένος τῶν Κενταύρων φόνον, ἀγνισθείς ὑπό Εὐμόλπου τότε ἐμυήθη».

(Ὁ Ἡρακλῆς προκειμένου νά ξεκινήσει γιά τόν Κέρβερο ἦλθε πρὸς τόν Εὐμόλπο στήν Ἐλευσίνα θέλοντας νά μυηθεῖ. Καί ἐπειδή τότε δέν ἐπιτρεπόταν στούς ξένους νά μυηθοῦν, ἐγινε ψυχοπαίδι τοῦ Πυλίου καί πῆγε νά

Ἐλευσίς. Χωμολιθογραφία 1870. Hoffmann.

Περσεφόνης), ή φέρουσα τό φῶς ἀπό τό σκοτάδι τοῦ "Αδη.

Ἄρχέγονη θεότης ή Γαῖα Μήτηρ → Γῆ Μήτηρ → Δημήτηρ καί «Γαῖα πολλῶν ὀνομάτων μορφή μία» μᾶς ὑπενθυμίζει ὁ Προμηθεύς τοῦ Ἐλευσινίου Αἰσχύλου. Πάντων γενέτειρα «Παμμήτηρ» ἀποκαλεῖται καί πάλι στόν Προμηθέα τοῦ Αἰσχύλου.

Ὁ κατά φύσιν ἄνθρωπος ἔδλεπε μέ ἐκπληξη τή γῆ στήν ὁποία ζοῦσε, νά βλασταίνει ἀπό τά σπλάχνα της ἄνθη καί φυτά τήν ἀνοιξη (= ἀνοίγω) καί τό φθινόπωρο (= φθίνω, λιγοστεύω) νά φυλλορροοῦν καί νά μαραίνονται.

Γιά τοῦτο τήν θεοποίησε, τήν ἔκανε Μητέρα του, Γῆ μήτρα πού γεννάει καί θρέφει τά πάντα.

Θεά λοιπόν ή Γῆ Μητέρα ὑπερφυσική γιά τήν ἀνεξάντλητη γονιμότητά της, διαρκῶς γεννῶσα, θηλυκή.

Σ' ὄλες τίς γλῶσσες τοῦ κόσμου ἐξακολουθεῖ νά εἶναι γένους θηλυκοῦ.

Αἶα, Γαῖα, Ἄνταῖα, Γῆ, χθών, ἔρα, terra, tellus, la terre κ.λ.π.

Τήν Θρέπτειρα Μητέρα, οἱ ἄνθρωποι πάντοτε τήν ἀναζητοῦσαν καί τήν ἀναζητοῦν, προκειμένου νά πληρώσουν τήν ἀποκλειστική, τήν μοναδική σχέση Μάννας – παιδιοῦ.

Αὐτήν ἀκριβῶς τήν πρωταρχική μορφή τῆς τροφοδότρας προστάτιδας Μητέρας μέ τά πολλά ὀνόματα οἱ ἄνθρωποι λαχταροῦν, προσοδοκοῦν καί πλάθουν τόν ἐρχομό της, τήν δέ ἔλευσή της τήν γιορτάζουν, τήν ἐπικαλοῦνται, τήν κάνουν ἱερό, τοπωνύμιο.

Ἄς ἀναλογιστοῦμε ἀλήθεια, τό ἴδιο δέν κάνουμε καί στίς μέρες μας στό πρόσωπο μᾶς ἄλλης Ἑπεραγίας Μητέρας πονετικῆς καί προστάτιδος; Τῆς Παναγίας. Τήν ὀνομάζουμε Μεγαλόχαρη τῆς Τήνου, Φανερωμένη, Γοργοπήκοο, Παναγία Σουμελά καί τόσα ἄλλα.

Ἡ ἔλευσις λοιπόν τῆς Γῆς - Μητέρας βάφτισε τόν καινούργιο τόπο ἐγκατάστασής της στήν Ἐλευσίνα, τόν καταξίωσε ὡς ἱερό της χῶρο, γιά νά δοξαθεῖ καί νά ὑμνηθεῖ τό «ζῆν» καί τό «καλῶς ζῆν», μαζί μέ τήν καλλιέργεια, τήν γεωργία καί τήν σπορά.

Ἡ Ἐλευσινιάς Δήμητρα ἦλθε, ἀναβαίνει, ἀποκαλύπτεται, ἀπελευθερώνοντας τό φῶς ἀπό τό σκοτάδι, τήν εὐφορη γῆ, τόν πλοῦτο τῆς τροφῆς πνευματικῆς καί μή.

Ἐλευσινιάς ή Δήμητρα, Ἐλευσίς ὁ τόπος της. Ἄλλά ἄς ἀναλύσουμε ἐτυμολογικῶς τήν λέξη «Ἐλευσίς».

Ἡ ἀλείψα ἦταν ἀπαγορευμένη, ἐπιτρεπόταν μόνο στοὺς ἱερεῖς τῆς Δήμητρας. Σήμερα ὑπάρχει μόνο ἡ νότια λιμνοθάλασσα ἡ ὁποία ἔχει ὑφάλμυρο ὕδωρ καὶ λέγεται «τοῦ Κουμουνδούρου».

Ὁ Πausanias στήν «Ἑλλάδος Περιήγησιν» ἀναφέρει ὅτι οἱ Ρειτοὶ ἔρρεαν ὅπως τὰ ποτάμια, τὸ νερὸ τους ὅμως ἦταν θαλασσινὸ. Χαρακτηριστικὰ ἀναφέρει πὼς ἀπὸ τὸν Εὐριπο τῆς Χαλκίδας ρέουν κάτω ἀπὸ τὸ ἔδαφος καὶ χύνονται σὲ μιὰ θάλασσα χαμηλότερη.

Ὅταν κανεῖς περνᾷ τοὺς Ρειτοὺς συναντᾷ τὰ ἀνάκτορα τοῦ Κρόκωνα. Αὐτὸν τὸν ἡγεμόνα Κρόκωνα ἡ παράδοση τῶν Σκαμβωνιδῶν τὸν θέλει νυμφευμένο μὲ τὴν Σαισάραν.

Ἡ ἐγκυκλ. τῆς Ἐκδοτικῆς Ἀθηνῶν καθὼς καὶ τὸ ἐγκυκλοπαιδικὸ λεξικὸν τοῦ Ἡλίου ἀναφέρουν στὸ λῆμμα Σαισάρα:

«Θυγάτηρ τοῦ βασιλέως Ἐλευσίνος Κελεοῦ. Ἐξ αὐτῆς ἐκλήθη ἀρχικῶς ἡ Ἐλευσίς, Σαισαρία».

Ὁ πατέρας λοιπὸν τῆς Σαισάρας, ὁ Κελεός, ὑπῆρξε ὁ πρῶτος ἱεροφάντης καὶ πρῶτος αὐτὸς ἐχειροτόνησε τίς θυγατέρες του Ἰέρειες τῆς θεᾶς Δήμητρας.

Γ. Στὶς ἀρχαῖες πηγές ὁ Κελεός ὅμως δὲν ἀναφέρεται μόνον ὡς πατέρας τῆς Σαισάρας, ἀλλὰ καὶ ὡς γιὸς τοῦ ἥρωα Ἐλευσίνος.

Γιὰ τὸν Ἐλευσίνα ὁ Pausanias ἀναφέρει. Ἄττ. 38.7:

«Ἐλευσίνα δὲ ἥρωα ἀφ' οὗ τὴν πόλιν ὀνομάζουσι οἱ μὲν Ἐρμοῦ παῖδα εἶναι καὶ Δαιίρας Ὠκεανοῦ θυγατρὸς λέγουσι, τοῖς δὲ ἔστι πεποιημένα Ὠγγυγον εἶναι πατέρα Ἐλευσίνι».

(Ὁ ἥρωας Ἐλευσίς, ἀπὸ τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα ὀνομάζουν τὴν πόλιν, ἄλλοι μὲν λέγουν, ὅτι εἶναι γιὸς τοῦ Ἐρμοῦ καὶ τῆς Δαιίρας θυγατρὸς τοῦ Ὠκεανοῦ, ἀπὸ ἄλλους δὲ ἔχει λεχθεῖ ὅτι πατέρας τοῦ Ἐλευσίνος ἦταν ὁ Ὠγγυγος.)

Καὶ συνεχίζοντας ὁ ἴδιος ἱστορικός ἀναφέρει:

Διότι αἱ παλαιαὶ ἐκ τῶν παραδόσεων ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχαν δι' αὐτάς γενεαλογικαὶ (παραδόσεις) ἔχουν ἐπιτρέψει νὰ πλάττωνται πολλὰ καὶ μάλιστα ὡς πρὸς τὰ γένη τῶν ἡρώων.

Πολλές λοιπὸν εἶναι οἱ δοξασιές οἱ σχετικὲς μὲ τὰ γένη τῶν ἡρώων. Ἀκόμη πρέπει νὰ σημειώσουμε ὅτι οἱ ἀρχαῖοι γεωγράφοι συνήθιζαν πολλές φορές γιὰ τὴν ὀνοματοθεσίαν τῶν πόλεων νὰ προτιμοῦν τὸ ὄνομα κάποιου ἥρωος.

Μετά τὴν θεοποίηση τῶν φυσικῶν δυνάμεων (οὐρανοῦ, γῆς, ἡλίου) ἢ ἀφηρημένων ἐννοιῶν (μνήμη, ὑγεία, σοφία) ἀκολουθεῖ ἡ θεοποίηση τῶν ἡρώων.

Ἡ ἐξιδανίκευση καί ἡ θεοποίηση τῶν προγόνων ἡρώων γίνεται συχνά ἀπό ἀνάγκη ὑπερφυσικῆς προστασίας, παραδειγματισμοῦ καί μίμησης.

Συνήθεια ἀρχαιοελληνική λοιπόν ἡ ὀνοματοθεσία τῶν πόλεων μέ τό ὄνομα κάποιου ἥρωα. Αὐτό συνέβη καί μέ τήν Ἐλευσίνα πού πήρε τό ὄνομά της ἀπό τόν μυθολογικό ἥρωα Ἐλευσίνα.

ΤΟ ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΚΟ ΔΕΝΔΡΟ ΤΟΥ ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ

- Ὁ Ὠκεανός καί ἡ Τηθύς, συζυγικό ζεῦγος ἐγέννησαν τήν Δάειρα.
- Ὁ Ἑρμῆς καί ἡ Δάειρα ἐγέννησαν τόν Ἐλευσίνα.
- Ὁ γιός τοῦ Ἐλευσῖνος Κελεός καί ἡ Μετάνειρα ἐγέννησαν τρεῖς θυγατέρες, τόν Τριπτόλεμο καί τόν Δηϊφῶντα.
- Ὁ Τριπτόλεμος εἶχε θυγατέρα τήν Δηϊόπη.
- Ἡ Δηϊόπη μέ τόν Μουσαῖο ἐγέννησαν τόν Εὐμολπο.
- Καί ὁ Εὐμολπος ἐγέννησε τόν Ἴμμάραδο.

Ἡ μητέρα τοῦ Ἐλευσίνα Δά(ε)ιρα καί Δαῖρα ἐθεωρεῖτο χθονία θεότητα λατρευομένη στήν Ἐλευσίνα, χωρίς νά εἶναι σαφῶς καθορισμένη ἡ σχέση της πρός τά Μυστήρια. Ἀργότερα φαίνεται ὅτι ταυτίστηκε μέ τήν ἴδια τήν Δήμητρα ἢ τήν Περσεφόνη.

Κατά τήν δημῶδη παράδοση καί τόν Φερεκύδη ἦτο κόρη τοῦ Ὠκεανοῦ καί ἀδελφή τῆς Στυγός, ἐνῶ κατ' ἄλλους ἦτο φύλαξ τῆς Περσεφόνης στόν Ἄδη.

Τό βέβαιον πάντως εἶναι ὅτι ἡ Δάειρα ἔζησε στά παλαιότατα χρόνια, στήν Ἐλευσίνα. Καί τοῦτο ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς ἀποκρυπτογραφίσεως τῆς Γραμμικῆς Γραφῆς τοῦ ἑτερόστομου Ἀμφορέα πού βρίσκεται στό Ἀρχαιολογικό Μουσεῖο τῆς πόλης μας.

Τήν ἀποκρυπτογράφηση πραγματοποίησε πρόσφατα ὁ συμπολίτης μας Μηχανολόγος - Μηχανικός καί Ἐκπαιδευτικός Ἀναστάσιος Στάμου.

Σύμφωνα μέ τήν ἀποκρυπτογράφηση ὁ ἀμφορέας ἀναγράφει τό ὄνομα τῆς Δαείρα(ς) καί λέγει:

«Δᾶ τίθω Δαείρα(ς) ζῳά(ν)».

Στήν (θεά) Γῆ ἀναθέτω τήν ζῳήν τῆς Δαείρας.

Ἡ διάλεκτος εἶναι Δωρική, μέ συλλαβική γραφή ἀρχαιοτάτη.

Συνδυάζοντας ὁ Ἀναστάσιος Στάμου τό γενεαλογικό δένδρο τοῦ Ἐλευσίνος μέ τήν διαδοχή τῶν βασιλέων τῆς Ἀττικῆς καί τῶν Ἀθηνῶν, μέσα ἀπό σωζόμενες καταγραφές ἱστορικῶν συγγραφέων, συμπεραίνει ὅτι ἡ Δάειρα ἦτο σύγχρονος τοῦ Κραναοῦ. Τότε συνέβη ὁ κατακλυσμός, ὁ ἐπονομαζόμενος τοῦ Δευκαλίωνος.

Κατ' αὐτόν τόν τρόπον ἐξηγεῖται ἡ ἔλευσις τῆς Γῆς Μητέρας, δηλαδή τῆς Δήμητρας καί ἡ διδασκαλία τῆς γεωργικῆς τέχνης στούς ἐπιζήσαντας τοῦ κατακλυσοῦ, στόν συγκεκριμένο πλουτοφόρο τόπο τῆς Ἀττικῆς.

Ὁ ἐτερόστομος ἀμφορέας τῆς Ἐλευσίνας
μέ τήν Συλλαβική Γραμμική Γραφή. Μουσεῖον Ἐλευσίνος.

Ὁ Ἀθανάσιος Σταγειρίτης, τό 1818, στόν Δ' τόμο τῆς «Ὠγυγίας» ἀναφέρει:

«Ὁ Ὠγυγος καί Ὠγύγης λεγόμενος νομίζεται ὁ πρῶτος αὐτόχθων βασιλεύς τῆς Ἀττικῆς καί ἀρχαιότατος αὐτῆς οἰκιστής. Οἱ μὲν οὖν Ἀττικοί ἔλεγον αὐτόν υἱόν τῆς Γῆς οἷον αὐτόχθονα ἐξ ἀγνώστων γονέων. Ἄλλοι δέ τοῦ Ποσειδῶνος... Βασιλεύοντος τοίνυν τοῦ Ὠγύγου, συνέβη ὁ πρῶτος κατακλυσμός εἰς τήν Ἑλλάδα, ὁ τοῦ Ὠγύγου καλούμενος πού ἔπνιξε τήν Ἀττικήν...

Εἶχε δέ γυναῖκα ὁ Ὠγυγος τήν Θήβην θυγατέρα τοῦ Διός καί ἐγέννησεν ἐξ αὐτῆς τόν Ἐλευσίνα καί τās Πραξιδικας. Ὁ μὲν οὖν Ἐλευσίς ἔκτισε τήν Ἐλευσίνα καί ἔμεινεν ἐκεῖ μετά τόν κατακλυσμόν.

Ἄλλοι δέ λέγουσι τοῦτον (τόν Ἐλευσίνα) υἱόν τοῦ Ἑρμοῦ καί τῆς Δαείρας τοῦ Ὠκεανοῦ...»

Ὅλες λοιπόν οἱ ἀναφορές γιά τόν Ἐλευσίνα μᾶς παραπέμπουν ὄλο καί πῖο πίσω χρονολογικῶς, μέ τούς γεννήτορες του νά ξεκινοῦν ἀπό τό ἀρχέγονο ζευγάρι τοῦ Ὠκεανοῦ καί τῆς Τηθύος, τοῦ νεροῦ καί τῆς στεριᾶς, τοῦ ὑγροῦ καί τοῦ στερεοῦ στοιχείου.

Συμπερασματικά ἀπό τήν παράθεση γραπτῶν πηγῶν καί παράδοσης, ὁ Ἐλευσίνας, εἴτε γυῖός τῆς Δαείρας καί τοῦ Ἑρμῆ, εἴτε γυῖός τοῦ Ὠγύγου καί τῆς Θήβης, ἀναδύεται ἀπό τά δάθη τῶν αἰῶνων καί προβάλλει ὡς συνδετικός κρίκος τοῦ ὑγροῦ καί τοῦ στερεοῦ στοιχείου, φέρεται μάλιστα ὡς οἰκιστής τῆς πόλεως ὅπου λατρεύτηκε ἡ ἔλευσις τῆς Δήμητρας.

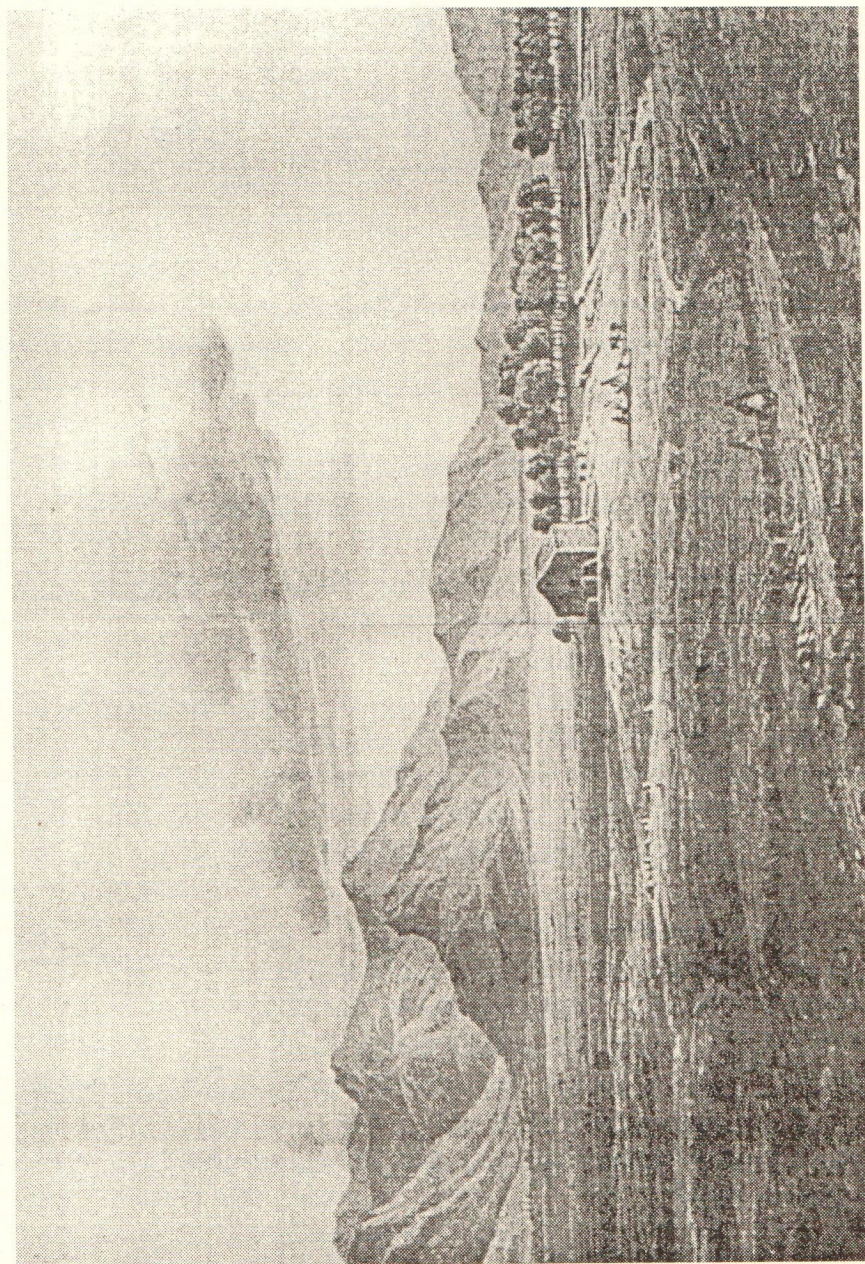
Τό ὄνομά του ἐπίσης συνδέεται στήν συνέχεια καί μέ τόν Κελεό καί τόν Τριπτόλεμο, τούς πρώτους διδάξαντες τήν καλλιέργεια τῆς γῆς στόν κόσμο.

Ἀνακεφαλαίωνοντας:

- Σαισαρία ὀνομάσθηκε ἡ Ἐλευσίνα ἀπό τήν ἱερεῖά της τήν Σαισάρα.
- Ἐλευσίνα ἀπό τόν ἥρωά της τόν Ἐλευσίνα.
- Ἐλευσίς ἀπό τήν ἔλευσιν τῆς θεᾶς της Δήμητρας.

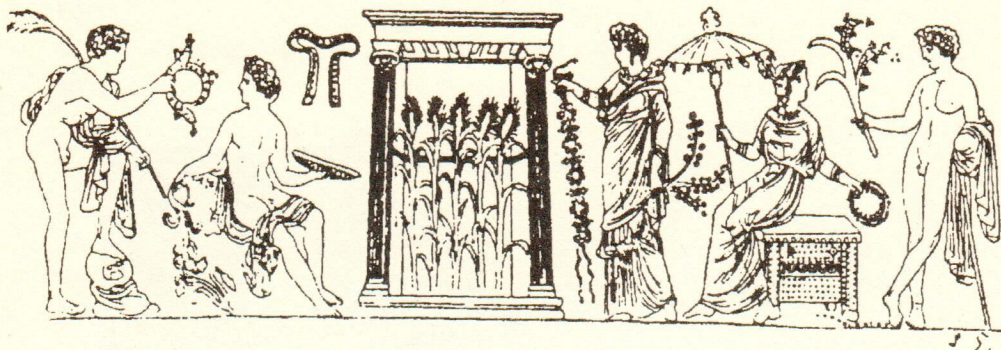
Ὅμιλοῦσα ἀρχαιοελληνική λέξη ἡ Ἐλευσίς, ὀμιλοῦσα καί ἀποκαλύπτουσα τήν ἱστορία της.

Ρόμιον πεδίον 1830. Stackelberg.

Ράριον πεδίων

Ὁ «Ὀμηρικός ὕμνος εἰς Δῆμητραν» στ. 450 ἀναφέρει:

«εἰς δ' ἄρα Ράριον ἴξε, φερέσβιον οὐ θάρ ἀρούρης...»
 (Καί ἦρθε στό Ράριο, μαστό τῆς Γῆς, ζωοδότῃ ἄλλοτε...)

Τό Ράριον πεδίων ἀναφέρεται γιά πρώτη φορά στόν Ὀμηρικό ὕμνο καί μάλιστα ὡς μαστός τῆς Γῆς, ζωοδότῃς.

Τί καταπληκτική ὁμοιότητα!

Γεωγραφικῶς τό Ράριον πεδίων περικλείει τήν παρά τήν Ἐλευσίνα πεδιάδα καί κυρίως τό δυτικό τμήμα της πρὸς τήν Μεγαρίδα.

Τό Ράριον πεδίων κατὰ τήν παράδοση ἦταν ὁ ἀγρός στόν ὅποιο ὁ Τριπτόλεμος ἔσπειρε πρῶτος, σύμφωνα μέ τήν ὑπόδειξη τῆς θεᾶς Δῆμητρας, τόν κόκκο τοῦ ἱεροῦ σίτου πού ἔδωσε τούς πρώτους καρπούς.

Ὁ ἱστορικός Πανσανίας στ. 38.6 ἀναφέρει:

*«τό δέ πεδίων τό Ράριον σπαρῆναι πρῶτον λέγουσι
 καί πρῶτον αὐξῆσαι καρπούς καί διά τοῦτο οὐλαῖς
 ἐξ αὐτοῦ χθῆσθαι σφίσι καί ποιεῖσθαι πέμματα...».*

(Τό δέ Ράριον πεδίων λέγουν, ὅτι πρῶτο σπάρθηκε καί πρῶτο παρήγαγε καρπούς καί γιά αὐτό καθιερώθηκε ἀπ' αὐτούς (τούς Ἐλευσινίους) νά χρησιμοποιοῦν ἀπ' αὐτό χονδραλεσμένα κριθάρια καί νά παρασκευάζουν γλυκίσματα γιά τίς θυσίες.)

Τό Ράριον πεδίων ἐθεωρεῖτο ὡς «Γῆ ἱερά» ὀνομαζομένη καί «ὄργας».

Ὁργάς – ἄδος (ἐκ τοῦ ρήματος ὀργάω) ἐννοεῖται ἔκταση γῆς πολύ καλά

ἀρδευομένη καί εὐφορη, λειμών.

Ἡ γῆ αὐτή ἦταν ἀφιερωμένη στή θεά Δήμητρα καί περιελάμβανε ἀγρούς καί δάση.

Ἡ πεδιάδα διερρέετο ἀπό τόν Ἐλευσινακό Κηφισό καί διεσχίζετο ἀπό τήν Ἱερά Ὀδό.

Τό ρῆμα ὀργάω σημαίνει εἶμαι πλήρης ὑγρῶν (χυμῶν), ἀπό τήν ὑγρασία ἐπί ἐδάφους στήν προκειμένη περίπτωση, ἀρδεύομαι, ἀφθονῶ (εἶμαι πλήρης) ἀπό καρπούς.

Ἡ «ὀργάς» ἢ «Ἱερά Γῆ» ἢ Ράριον πεδῖον ἔλαβε τό ὄνομά του ἀπό τόν μυθολογικό Ἐλευσίνο ἥρωα Ράρ.

Ἦταν, κατά μέν τόν Ἡσύχιον, ὁ γυῖός τοῦ Κραναοῦ, ὁ ὁποῖος μέ τήν θυγατέρα τοῦ Ἀμφικτίωνος γέννησε τόν Τριπτόλεμον καί τόν Κερκυώνα, κατά δέ τόν Σουῖδαν ὁ πατέρας τοῦ Κελεοῦ καί συνεπῶς ὁ παππούς τοῦ Τριπτολέμου.

Ὁ Ράρ παρέλαβε καί περιποιήθηκε φιλοφρόνως τήν θεά Δήμητρα πού ἐφθασε στήν Ἐλευσίνα πρὸς ἀναζήτηση τῆς κόρης της Περσεφόνης.

Ἡ θεά πρὸς ἐκδήλωση τῆς εὐγνωμοσύνης της γιά τήν φιλοξενία, ἐδίδαξε τόν γυῖό ἢ ἐγγονό τοῦ Ραρός Τριπτόλεμον τήν γεωργία καί κυρίως τήν καλλιέργεια τοῦ σίτου στόν ἀγρό του, πού λόγῳ τοῦ ἐπωνύμου ἥρωα ἔλαβε τό ὄνομά του. Ἀπό τήν ὀνομασία δέ τοῦ Ραρίου πεδίου προσωνομάζετο καί ἡ Δήμητρα «Ραριάς».

Στό λεξικόν Σούδα ἀναγράφεται:

«Ῥᾶρος γάρ ἔσχεν υἱόν Κελεόν, Κελεύς δέ Τριπτόλεμον,
ὁ δέ Ῥᾶρος πλανωμένην τήν Δήμητραν καί ζητοῦσαν
τήν κόρην ὑπεδέξατο ἐν τῷ οἴκῳ.

ὑπέρ τῆς τοιαύτης οὖν χάριτος ἡ Δημήτηρ τόν ἀπόγονον
Ῥάρου Τριπτόλεμον ἐδίδαξε τήν τοῦ σίτου γεωργίαν,
παρέσχε δέ αὐτῷ καί ἄρμα πτηνῶν δρακόντων, εἰς ὃ
ἐποχούμενος ὁ Τριπτόλεμος περιήει πᾶσαν τήν γῆν
διδάσκων τήν τοῦ σίτου γεωργίαν.»

Ὡς Ῥᾶρον ἀναφέρεται τό ἰσχυρόν.

Ῥᾶρος ἢ γαστήρ καί ῥάριον τό θρέφος.

Ῥάριος, α, ον, ὁ προερχόμενος ἐκ Ῥάρου.

Ὁ Πausanίας μᾶς ἀναφέρει τόν Ρᾶρον πατέρα τοῦ Τριπτολέμου.

Ἄττικά 13.14:

«Χοιρίλω δέ Ἀθηναίω δρᾶμα ποιήσαντι Ἀλόπην
ἔστ(ιν) εἰρημένα Κερκυόνα εἶναι καί Τριπτόλεμον
ἀδελφούς, τεκεῖν δέ σφᾶς θυγατέρα(ς) Ἀμφικτίωνος
εἶναι δέ πατέρα Τριπτολέμω μὲν Ρᾶρον, Κερκυόνη
δέ Ποσειδῶνα.»

(Ἀπό τοῦ Χοιρίλου τοῦ Ἀθηναίου, ὁ ὁποῖος ἐποίησε δρᾶμα πού ὀνομάζε-
ται Ἀλόπη, ἔχει λεχθεῖ ὅτι ὁ Κερκυών καί ὁ Τριπτόλεμος ὑπῆρξαν ἀδελφοί
καί ὅτι γέννησε αὐτούς ἡ θυγατέρα τοῦ Ἀμφικτίωνος, πατέρας δέ τοῦ
Τριπτολέμου ὑπῆρξεν ὁ Ρᾶρος, τοῦ δέ Κερκυῶνος ὁ Ποσειδῶνας.)

Σύμφωνα μέ τούς περισσοτέρους ἱστορικούς μας στό Ράριον πεδῖον ὑπῆρ-
χεν τό ἄλωνι τοῦ Τριπτολέμου (ἢ ἄλλως), ὅπου εἶχε ἄλωνισθεῖ ὁ πρῶτος παρα-
χθείς ἐκ τῆς σποράς του σῖτος, ὅπως καί βωμός αὐτοῦ, ὅπου προσέφεραν θυσίες,
μέ χονδροαλεσμένους δημητριακούς καρπούς, οἱ πανηγυρίζοντες.

Στό συγκεκριμένο πεδίον ἐπίσης γινόταν καί ἡ τελετή τῆς «Ἱερᾶς Ἀρό-
σεως», πού δέν ἐπρόκειτο βέβαια περί πραγματικῆς ἀρόσεως ὀλοκλήρου τοῦ
πεδίου, ἀλλά περί συμβολισμοῦ (ὑπόμνησις).

Κατά τήν τελετή αὐτή ἐπανελαμβάνετο καί ἡ ἐργασία τήν ὁποία γιά
πρῶτη φορά εἶχε κάμει ὁ Τριπτόλεμος σύμφωνα μέ τίς ὁδηγίες τῆς θεᾶς καί
περιελάμβανε τρεῖς «συμβολικούς ἄροτους».

Οἱ τρεῖς αὐτοί ἱεροί ἄροτοι, ἦταν οἱ τρεῖς γεωργικές ἐορτές τῆς Ἀττικῆς
τελούμεναι σέ τρεῖς διαφορετικῆς ἐποχῆς «τά τρία ἀλέτρια», τήν ἄνοιξη, τό
θέρους καί τό φθινόπωρο.

Ὁ πρῶτος «συμβολικός ἄροτος» γίνονταν «ἐπί Σκίρων» εἰς ἀνάμνησιν τῆς
πρῶτης φοράς, «τοῦ παλαιοτάτου τῶν σπόρων ὑπόμνημα».

Τό Σκίρον ἦταν ἡ τοποθεσία ἐπί τῆς ἀρχῆς τῆς Ἱερᾶς Ὀδοῦ ἴσως λίγο
μετά τή διασταύρωση τῆς σημερινῆς Ἱερᾶς ὁδοῦ μέ τή λεωφόρο Κων/πό-
λεως. Ἀπό τήν περιοχὴ τοῦ Σκίρου ἄρχιζε ὁ μέγας ἐλαιώνας τῆς πεδιάδας
τοῦ Κηφισοῦ. Ὁ Πλούταρχος ἐπίσης ἀναφέρει στά «Γαμικά παραγγέλματά
του», ὅτι στό Σκίρον γίνονταν ὁ ἕνας ἀπό τούς τρεῖς συμβολικούς «ἱερούς
ἀροτους». Ὁ Πausanias ἀναφέρει ὅτι ὁ τόπος πού λέγεται Σκίρον ὀνομά-
σθηκε ἔτσι γιά τόν ἐξῆς λόγο:

Στούς Ἐλευσίνιους, ὅταν πολεμοῦσαν κατά τοῦ Ἐρεχθέα, ἦρθε ἕνας μά-
ντης ἀπό τή Δωδώνη πού ὀνομάζονταν Σκίρος, ὁ ὁποῖος ἴδρυσεν καί τό
ἀρχαῖον ἱερό τῆς Σκιράδος Ἀθηνᾶς στό Φάληρο.

Αὐτός λοιπόν ὁ Σκίρος σκοτώθηκε στή μάχη καί οἱ Ἐλευσίνιοι τόν
ἔθαψαν κοντά σέ ἕνα χεῖμαρρο, καί ἐκτοτε ἡ περιοχὴ πῆρε τό ὄνομα τοῦ

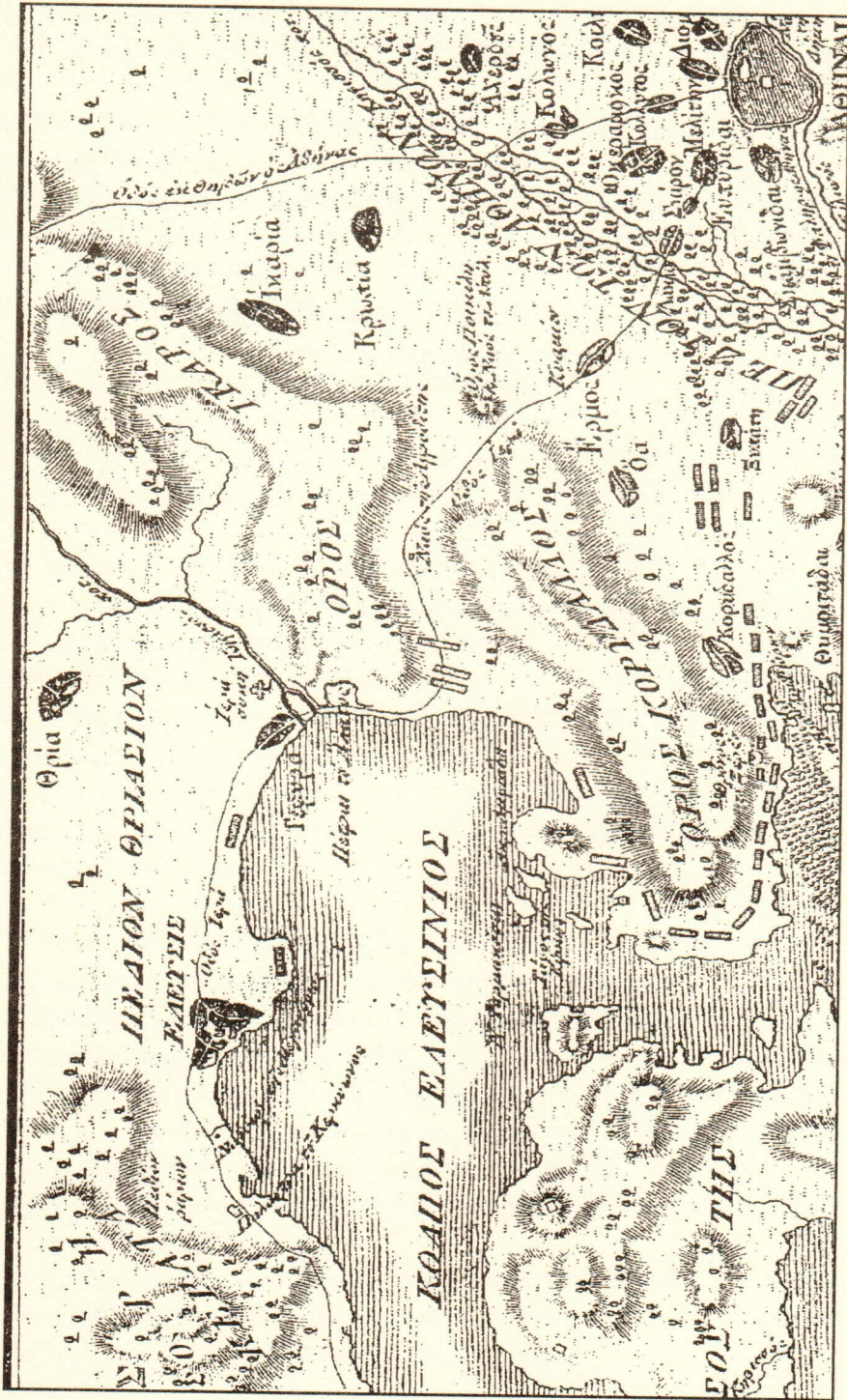
πεσόντος. Ἐκεῖ κοντά εἶναι καί τό μνημεῖο τοῦ Κηφισοδώρου.

Ἄο δεύτερος «συμβολικός ἄροτος» γινόταν στό Ράριον πεδῖον στό κτῆμα τοῦ ἱεροῦ, ἀμέσως ἔξω ἀπό τήν πόλη, γιά τήν εὐδῶση τῆς συγκομιδῆς.

Ἄο τρίτος καί τελευταῖος ἄροτος γινόταν στό χῶρο τοῦ Ἀθηναῖκοῦ Ἐλευσινίου, εἰς ἀγρόν παρά τούς πρόποδες τῆς Ἀκροπόλεως. Ἄο τρίτος αὐτός ἄροτος ἐλέγετο «βουζύγιος», ἦταν ὁ ἱερώτερος καί ἐτελεῖτο ὑπό τοῦ ἀρχαίου γένους τῶν Βουζυγῶν.

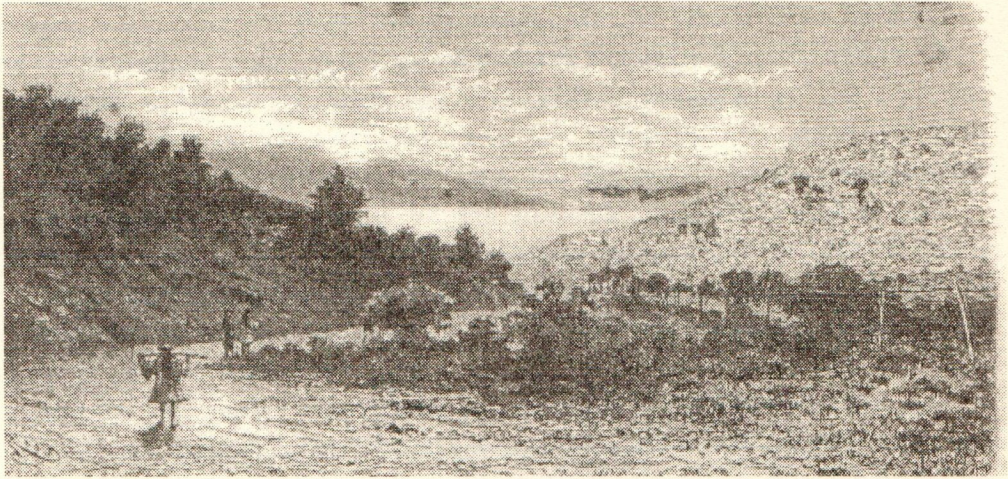
Πρόγονος λοιπόν τοῦ Τριπολέμου ὁ Ἐλευσίνιος ἦρος **Ράο** καί ἐξ αὐτοῦ ὀνομάσθηκε καί ἡ Ἐλευσινιακή γῆ, **Ράριον πεδῖον**.

Χάρτης: Ράριον, Θριάσιον πεδίων, Θρία, Τεγά συνή.

Ἡ Ἱερά Ὀδὸς πρὸς τὸ Θριάσιο. Ἔργον τοῦ De Riou 1874.

Θριάσιον πεδίων

Κατὰ τὴν Ἑλληνικὴ Μυθολογία σέ συκῆ μεταμορφώθηκε ὁ Τιτάν Συκεύς, ἀπὸ τὴν μητέρα του Γῆ, γιὰ νὰ σωθεῖ ἀπὸ τὴν καταδίωξη τοῦ Δία.

Σύμφωνα μέ ἄλλη μυθολογικὴ παράδοση, ἡ θεὰ τῆς γεωργίας Δήμητρα ὅταν πληροφορήθηκε τὴν ἀρπαγὴ τῆς κόρης της Περσεφόνης ἀπὸ τὸν Πλούτωνα, ὀργίσθηκε καὶ ἐγκατέλειψε τὸν Ὀλυμπο. Μεταμορφώθηκε σέ γριά καί, περιτρέχουσα τὴ γῆ, φιλοξενήθηκε στὴν Ἐλευσίνα ἀπὸ τὸν βασιλέα της Φύταλον.

Ἦταν δέ τόσο ὀργισμένη πού ἐμπόδισε τὴν γῆ νὰ παράγει καρπούς, ἐπέτρεψε μόνο στὴν συκιά νὰ βλαστήσει, ὡς ἀντάλλαγμα τῆς παρασχεθείσης φιλοξενίας καὶ ἐδίδαξε τὴν καλλιέργειά της στὴν Ἀττικὴ.

Ὁ ἱστορικός Πανσανίας ἀναγράφει:

«Ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ Φύταλον φασὶ οἴκῳ Δήμητρα
δέξασθαι καὶ τὴν θεὸν ἀντὶ τούτων δοῦναι αἱ τὸ φυτόν
τῆς συκῆς· μαρτυρεῖ δέ μοι τῷ λόγῳ τὸ ἐπίγραμμα τὸ ἐπὶ
τῷ Φυτάλου τάφῳ·

ἐνθάδ' ἀναξ ἦρως Φύταλός ποτε δέξατο σεμνήν
Δήμητρα(ν) ὅτε πρῶτον ὀπώρας, καρπὸν ἔφηνεν, ἦν
ἱεράν συκῆν θνητῶν γένος ἐξονομάζει ἐξ οὗ δὴ τιμάς

Φυτάλου γένος ἔσχεν ἀγήρωσ.»

(Σ' αὐτόν τόν τόπον λέγουν, ὅτι ὁ Φύταλος ἐδέχθη εἰς τόν οἶκον του τήν Δήμητρα καί ὅτι ἡ θεά ἀνταποδίδουσα τήν φιλοξενία ἔδωσε σ' αὐτόν τό φυτό τῆς συκῆς. Ἐπιβεβαίωσις τοῦ λόγου μου εἶναι τό ἐπί τοῦ τάφου τοῦ Φυτάλου ἐπίγραμμα:

Ἐδῶ ὁ ἥρωας βασιλεύς Φύταλος ἐδέχθη κάποτε τήν σεμνήν Δήμητρα, ὁπότε ἐφάνέρωσε διά πρώτην φορά καρπόν ὀπώρας, τήν ὁποίαν τό γένος τῶν θνητῶν ὀνομάζει συκῆν. Ἔνεκα τούτου τό γένος τοῦ Φυτάλου ἀπέκτησεν αἰωνίαν δόξαν.)

Ἀπό τίς ἀναφορές αὐτές φαίνεται ὅτι προέκυψε ἡ γνώμη τῶν Ἀθηναίων ὅτι ἡ συκῆ, ὅπως καί ἡ ἐλαία, φύτρωσαν πρῶτα στήν Ἀττική γῆ.

Ξακουστή καί φημισμένη ἦταν κατά τήν ἀρχαιότητα ἡ καλλιεργούμενη, κυρίως στήν Ἀττική, βασιλική συκῆ, τῆς ὁποίας οἱ νωποί καρποί ὀνομάζονταν συκοδασίλεια ἢ βασιλεια, οἱ δέ ξηροί βασιλίδες ἰσχάδες.

Στό λεξικόν Σούδα, τό σῦκον ἀναφέρεται ὡς φάρμακον «*ἰσχάδες δέ σύν πηγάνῳ ὀπτῶμεναι καί νήσταις διδόμεναι ὁμοίως γλήχωνι καί σῦκον τε μελαντραγές*».

Ὁ Λυσίας 7.10 ἀναφέρει ὅτι κάποιος ἦταν φτωχός γιατί γιά δύο χρόνια δέν καλλιέργησε οὔτε κίδιαν ἐλαίαν, οὔτε μορίαν, οὔτε συκῆν».

Οἱ Ἀθηναῖοι συνήθιζαν νά καλοπιάνουν τοὺς γεωργούς γιά νά παίρουν ἀπ' αὐτούς τά πρῶιμα σῦκα, διότι τά χρησιμοποιοῦσαν ὡς οἰωνούς «*οἰωνίζοντο γάρ αὐτοῖς καί πάλιν ἐλθεῖν εἰς νέωτα*».

Ὅτι τό δέντρο τῆς συκῆς ἐκαλλιεργεῖτο στήν Ἑλλάδα τοῦλάχιστον ἀπό τήν Ὀμηρική ἐποχή, καταφαίνεται ἀπό τοὺς στίχους τῆς Ὀδύσειας τοῦ Ὀμήρου, στοὺς ὁποίους ὁ Ὀδυσσεύς ἀποκαλυπτόμενος στόν γηραιό πατέρα του Λαέρτη, τοῦ ὑπενθυμίζει ὅτι ἔλαβε παρ' αὐτοῦ σύν τοῖς ἄλλοις καί 40 συκιές.

Ὀδύσεια ω 340: «*Ὅγχνας μοι δῶκας τρεισκαίδεκα καί δέκα μηλέας, συκέας τεσσαράκοντα*».

Καί στόν στίχο ω 245 τῆς Ὀδύσειας ἀναφέρεται:

Γέροντα δέν εἶσαι ἄπειρος στήν περιποίηση τοῦ περιβολιοῦ, τό ἔχεις καλοφροντισμένο, καί δέν ὑπάρχει τίποτα μέσα στόν κῆπο ἀπεριποίητο, οὔτε φυτό, οὔτε συκιά, οὔτε ἀμπελόκλημα, οὔτε ἐλιά, οὔτε ἀπιδιά, οὔτε βραγιά...

Κατά τόν Ἡρόδοτον, ὅταν ὁ βασιλιάς Ξέρξης ἔφαγε σῦκα ξερά τῆς

Ἄττικῆς, τόσο πολύ ἐπόθησε τὴν ἀπόκτηση νωπῶν σῦκων ὥστε κατέληξε στὴν ἀπόφαση νὰ ἐπιχειρήσει τὴν κατάκτηση τῆς Ἄττικῆς γιὰ νὰ ἔχει τὴν εὐκαιρία νὰ τρώγει «οὐχὶ ξηρὰς ἀλλὰ καὶ νωπὰς ἰσχάδας».

Οἱ Ἀθηναῖοι ὑπεραγαποῦσαν τὰ σῦκα, καὶ αὐτὰ κατὰ κανόνα συνόδευαν τὸ δεῖπνο τους.

Ὅταν σέ ἀρχαιότερη ἐποχὴ ἢ καλλιέργεια τῆς συκῆς στὴν Ἄττικὴ δὲν ἦταν τόσο πολὺ διαδεδομένη καὶ ἢ ἐκ τῆς χώρας ἐξαγωγή σῦκων ἀπαγορευόταν, ἐκεῖνοι πού κατήγγειλαν (φανέρωναν) ἐπ' ἀμοιβῆ τοὺς κλέπτες καὶ ἐξάγοντες σῦκα ὀνομάζονταν συκο - φάνται.

Τὸ Λεξικόν Ι. Σταματάκου στό λῆμμα συκο-φάντης ἀναγράφει:

«(σῦκον + φαίνω) ὁ τὰ σῦκα φαίνων (δηλ. δεικνύων, φανερώνων), ὁ σείων τὸ δέντρον τῆς συκῆς καὶ κατορθώνων διὰ τρίτου νὰ γίνωνται ἀντιληπτά τὰ πρότερον κεκρυμμένα ἐντός τοῦ φυλλώματος σῦκα, ἢ ὁ ὑποβάλλων μήνυσιν ἐναντίον ἀτόμων ἐξαγόντων κρυφίως σῦκα τῆς Ἄττικῆς καὶ οὕτω φαίνων τὰ σῦκα».

Ἄργότερα τὸ ἐπίθετο συκοφάντης προσέλαβε τὴν σημασία πού ἔχει καὶ σήμερα (κοινός συκοφάντης), λόγῳ τῶν πολλῶν ἀνακριβῶν καὶ ψευδῶν καταγγελιῶν γιὰ κλοπὴ καὶ ἐξαγωγή σῦκων.

Στό λεξικόν Σούδα διαβάζουμε σχετικῶς:

Συκοφάντης. Λιμοῦ γενομένου στὴν Ἄττικὴ μερικοὶ «λάθρα τὰς συκῶς τὰς ἀφιερωμένας τοῖς θεοῖς ἐκαρποῦντο» καὶ κάποιοι τοὺς ἀπεκάλυπταν καὶ τοὺς κατηγοροῦσαν, «ἐκεῖθεν οὖν συκοφάντης λέγεται».

Ὁ Ἀριστοφάνης στίς «Σφίγγες», ἀναφέρει τὸ θρῖον ὡς φύλλο συκῆς καὶ στό λεξικὸ τῆς ἀρχαίας ἐλλ. γλώσσης τοῦ Ι. Σταματάκου τὸ θρῖον εἶναι φύλλον συκῆς

[θρῖον <τρισ-Φον, ἰαπ. tri-s-vo]

Αὐτὸ τὸ θρῖον, τὸ φύλλο συκῆς, οἱ ἀρχαῖοι πρόγονοί μας τὸ χρησιμοποιοῦσαν γιὰ νὰ παρασκευάζουν καὶ νὰ ψήνουν τὴν τροφὴ τους.

Στό λεξικὸ Σούδα ἀναφέρεται:

«Θρῖον ἐστὶ σκευασμὰ τι παρ' Ἀθηναίοις, ὃ περιλαμβάνει ὕειον στέαρ καὶ ἐρίφειον καὶ σεμίδαλιν καὶ γάλα καὶ λεκιθῶδες τοῦ ὡοῦ πρὸς τὸ πήγνυσθαι· καὶ οὕτως εἰς φύλλα συκῆς ἐμβαλλόμενον ἠδιστον ἀπειβάλει βρῶμα οὕτω Δίδυμος. Ἐκαλεῖτο δέ καὶ ἄλλη τις σκευασία θρῖον, ἐγκέφαλος μετὰ γάρου καὶ τυροῦ σκευαζόμενος καὶ ἐλιπτόμενος ἐν φύλλοις συκῆς καὶ ὀπτώμενος».

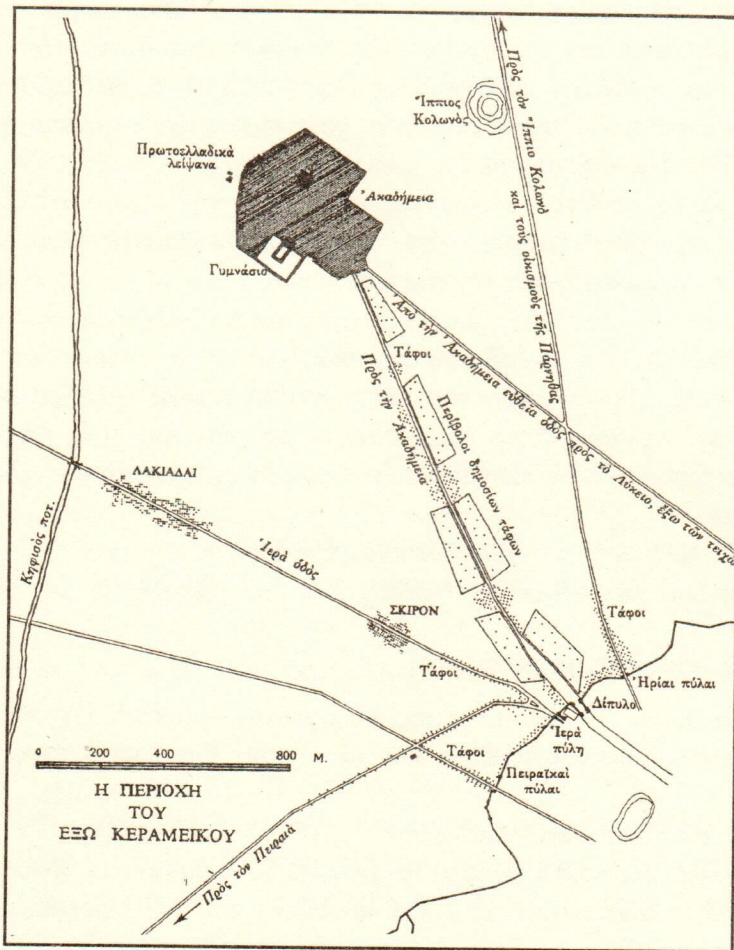
Θριόν έκαλειτο τό φύλλο τῆς συκῆς καί θριαστής εκείνος πού καλλιερ-
γοῦσε συκιές.

Ἡ γόνιμος καί πλουτοφόρα πεδιάδα τῆς Ἀττικῆς ἔξω ἀπό τήν πόλη τῶν
Ἀθηνῶν ἦταν καί εἶναι τό Θριάσιον πεδίον.

Ἐκεῖ στήν ἀρχή τοῦ Θριασίου πεδίου βρίσκεται ἡ Θριάσια Πύλη τῆς
ἀρχαιότητος πού ἐποποθετεῖτο στήν ἀρχή τῆς Ἱερᾶς Ὀδοῦ πού ὀδηγοῦσε
στήν Ἐλευσίνα.

Στά μετακλασικά χρόνια ὑπῆρχε στή θέση αὐτή καί ἓνα δέντρο, τό
δέντρο τῆς ἱερᾶς συκῆς πού ἐτιμᾶτο ὡς ἱερό.

Στά Ρωμαϊκά χρόνια εἶχε καί ἰδιαιτερο ὄνομα «περιοχή τῆς Ἱερῆς Συκιᾶς».
Ἡ πομπή τῶν μυστῶν ἐστάθμευε ἐκεῖ στό γυρισμό ἀπό τήν Ἐλευσίνα καί

Ἱερὰ Πύλη, Δίπυλο, ἡ Θριάσια Πύλη, Ἱερὰ Ὀδός.
(χάρτης Ἐκδοτικῆς Ἀθηνῶν)

ἀνασυγκροτοῦνταν γιά νά εἰσέλθει στήν πόλη τῶν Ἀθηνῶν. Στή θέση αὐτή εἶχε ταφεῖ ὁ σοφιστής Ἀπολλώνιος.

Φιλόστρ. Βίοι σοφιστῶν 2.203:

«Ἐτάφη δέ ἐν τῷ προαστείῳ τῆς Ἐλευσινάδε λεωφόρου· ὄνομα μὲν δὴ τῷ προαστείῳ Ἱερά Συκῆ· τά δέ Ἐλευσινόθεν ἱερά, ἐπειδάν ἐς ἄστν ἄγωσιν, ἐκεῖ ἀναπαύουσιν.»

Ὁ Πausanias ἐπίσης ἀναφέρει στά Ἀττ. I 36.

Τό Δίπυλο ἢ ἡ Θριάσια Πύλη ἀπ' ὅπου μποροῦσαν νά βγαίνουν οἱ μῦστες βρίσκεται στήν ἀρχή τῆς Ἱεράς Ὀδοῦ. Ἐκεῖ ἦταν καί τό μνημεῖο τοῦ Ἀνθεμοκρίτου.

Ὁ Ἀνθεμόκριτος ἦταν ὁ κήρυκας πού εἶχε στείλει ὁ Περικλῆς στά Μέγα-ρα τό 431 π.Χ. γιά νά κατηγορήσει τούς Μεγαρεῖς ὡς ἀσεβεῖς, γιατί καλ-λιεργοῦσαν ἀγρούς πού ἀνήκαν στό Ἐλευσινιακό ἱερό.

Στό Ἐγκυκλ. λεξικόν τοῦ Ἡλίου ἀναφέρεται ὡς Θριάσιον πεδίον «ἢ περί τήν Ἐλευσίνα πεδιάδα κληθεῖσα ἔτσι ἐκ τοῦ δήμου Θριάς ἢ Θριοῦντος εἰς τήν ὅποιαν ἀνήκεν».

Διά τοῦ Θριασίου πεδίου διήρχετο ἡ πομπή τῶν Ἐλευσινίων, ἐτιμᾶτο δέ ἐκεῖ καί ὁ «Θριάσιος ἥρως».

Καί Θρία: Ἀρχαῖος, ἀττικός δῆμος.

Ὁ Στράβων στά Γεωγραφικά Θ 392 ἀναφέρει ὅτι τό βασίλειον τοῦ Νίσου ἐξετείνετο ἀπό τοῦ Ἴσθμοῦ μέχρι τῆς Ἐλευσίνος καί τοῦ Θριασίου πεδίου.

Ὁ Νῖσος ἦταν ἕνας ἀπό τούς τέσσερις γιούς τοῦ Πανδίωνος, οἱ ἄλλοι τρεῖς, ἦταν ὁ Αἰγέας, ὁ Λύκος καί ὁ Πάλλαντας. Ὁ Πανδίων θέλοντας νά διανεῖμει τήν Ἀττική στούς γιούς του τήν ἔκαμε τέσσερα μερίδια καί ἡ Μεγαρίς ἔλαχε στόν Νῖσον πού ἔκτισε ἐκεῖ τήν Νίσαιαν.

Ἐπιπλέον ὁ Στράβων στά Γεωγρ. Θ 395 καταγράφει:

«Εἴτ' Ἐλευσίς πόλις, ἐν ἣ τό τῆς Δήμητρος ἱερόν τῆς Ἐλευσινίας καί ὁ μυστικός σηκός...

ἐν δέ τοῖς δήμοις καταριθμεῖται ἡ πόλις. Εἴτα τό Θριάσιον πεδίον καί ὁμώνυμος αἰγιαλός καί δῆμος».

(Ἐπειτα ἔρχεται ἡ Ἐλευσίς ὅπου ὑπάρχει τό ἱερόν τῆς Ἐλευσινίας Δήμη-τρος καί ὁ μυστικός σηκός (τό τελεστήριον)...

ἢ δέ πόλις τῆς Ἐλευσίνος συναριθμεῖται μεταξύ τῶν δήμων τῆς Ἀττικῆς.

Ἐπειτα ἔρχεται τό Θριάσιον πεδίον μέ τήν ὁμώνυμον παραλίαν καί δῆμον.)

Ἐδῶ ὁ γεωγράφος Στράβων μᾶς κάνει ξεκάθαρο ὅτι ὑπῆρχε ξεχωριστός δῆμος στό Θριάσιον πεδῖον, ὁ δῆμος τῆς Θριάς, ὁ ὁποῖος μάλιστα εἶχε δώσει τ' ὄνομά του στήν ὑπάρχουσα παραλία.

Τό Θριάσιον πεδῖον λόγω τῆς γεωγραφικῆς του θέσης κατεῖχε στρατηγικό σημεῖον γιά τήν προάσπιση τῆς πόλεως τῶν Ἀθηναίων.

Ὁ Ἡρόδοτος, Γ' 7, μᾶς ἀναφέρει τήν παράκληση τῶν ἀπεσταλμένων Μεγαρέων καί Πλαταιέων (συμμάχων τῶν Ἀθηναίων) πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, μέ τήν προσδοκία νά στείλουν τό συντομότερο στρατό γιά νά ἀποκρούσουν τοὺς Πέρσες στό Θριάσιο πεδῖο τῆς Ἀττικῆς.

«ἐπειδή γάρ ἡμάρτομεν τῆς Βοιωτίας, τῆς γε ἡμετέρης ἐπιτηδεότατον ἐστὶ μαχέσασθαι τό Θριάσιον πεδῖον».

(Ἀφοῦ χάσαμε τήν εὐκαιρία τῆς Βοιωτίας τό καταλληλότερο μέρος γιά τήν μάχη εἶναι τό Θριάσιο πεδῖο.)

Ἐκτός τῆς ἐξαιρέτου γεωγραφικῆς του θέσεως καί τῆς εὐδοκίμησης τῆς συκῆς καί τοῦ σίτου, τό Θριάσιον πεδῖον ἔγινε πασίγνωστο καί γιά τήν ιερότητά του λόγω τῆς κατοικίας τῆς θεᾶς του, τῆς Ἐλευσινίας Δήμητρας.

Ἄς μὴν ξεχνᾶμε ἀκόμη ὅτι, λόγω τῆς εὐφορίας τοῦ πλούτου τῆς γῆς του, ἦλθε καί κατοίκησε ἡ θεά τῆς Γεωργίας καί στόν ἴδιο ἀκριβῶς εὐφορο τόπο λατρεύτηκε ἐπί αἰῶνες, ἡ δέ ιερότητά του δέν ἀμφισβητήθηκε ποτέ ἀπό κανέναν ἱστορικό.

Ὁ Ἡρόδοτος Ζ' 65 γιά τήν ιερότητα τοῦ χώρου μᾶς διασώζει:

«Ὅπως μᾶς μαρτυρεῖ ὁ Δίκαιος, ὁ γιός τοῦ Θεοκύδη – Ἀθηναῖος φυγάς πού εἶχε περίοπτη θέση στοὺς Μήδους τόν καιρό ἐκεῖνο, ὅταν καταστρεφόταν ἡ Ἀττικὴ ἀπό τόν Ξέρξη καί εἶχε ἐρημωθεῖ ἀπό τοὺς κατοίκους της – ἔτυχε νά βρισκεται μέ τόν Λακεδαιμόνιο Δημάρατο στό Θριάσιο πεδῖο, ὅποτε βλέπει ἓνα σύννεφο σκόνης νά προχωρεῖ πρὸς Ἐλευσίνα, σάν νά βάδιζαν τριάντα χιλιάδες ὀπλίτες μαζί καί ἀποροῦσαν αὐτός κι ὁ Δημάρατος ποιοὶ μποροῦσαν νά σηκώσουν τέτοιο κουρνιαχτό.

Ἄκουσαν φωνές καί φάνηκε στόν Δίκαιο πῶς ὑμνοῦσαν τόν Ἰακχο Βάκχο... Οἱ φωνές ἔρχονταν ἀπό τήν θεά πού ἔσπευδε ἀπό τήν Ἐλευσίνα νά δοηθῆσει τοὺς Ἀθηναίους στή ναυμαχία τῆς Σαλαμῖνος...»

Ἱερός ἀπαράβατος χώρος λοιπόν τό Θριάσιο πεδῖο λόγω τῆς Ἐλευσινίας θεᾶς του.

Ἐκτός τῶν ἀνωτέρω ἀναφορῶν ὑπάρχουν καί μερικές ἄλλες παραδόσεις, κατά τίς ὁποῖες τό Θριάσιον πεδίον μετωνομάσθη ἔτσι ἀπό τήν τεχνική μαντεύματος τῶν ψήφων πού λέγονταν «θριάϊ».

Ἡ Ἀθηνᾶ διεξεδίκησεν ἀπό τόν Ἀπόλλωνα τό «προνόμιον νά διερμηνεύει εἰς τούς θεούς τάς θελήσεις τοῦ Διός».

Αἱ Θριάϊ, περωταῖ Νύμφαι πού κατοικοῦσαν στόν Παρνασσό, εἶχαν, ὡς ἐλέγετο, βρεῖ τόν τρόπον νά προλέγουν τό μέλλον ἀπό τήν κίνησιν τῶν χαλικιῶν πού παρασύρουν οἱ χεῖμαρροι.

Ἡ Ἀθηνᾶ ἔμαθε ἀπό αὐτές τήν προφητική μέθοδό τους, τήν ὁποία ἄλλωστε ἕνας ἄλλος μῦθος ἀποδίδει τήν ἐφεύρεση σ' αὐτή τήν ἴδια.

Ἀλλά ὁ Ἀπόλλων ὁ ὁποῖος δέν ἤθελε νά χάσει τά προνόμιά του ὡς διερμηνέας τοῦ Διός, ἀνεφέρθη εἰς τόν ὕπατον τῶν θεῶν. Ἡ ἀπόφασις εὐνόησε τόν Ἀπόλλωνα καί ἡ Ἀθηνᾶ, χολωθεῖσα (πικραμένη), ἔρριξε τά ἄτυχα πετραδάκια στήν πεδιάδα, ἡ ὁποία ἀπό τότε ὀνομάζεται Θριάσιον πεδίον.

(Ἑλληνική Μυθολογία, Ζάν Ρισπέν, ἐπιμέλεια Σπυρ. Μαρινάτου).

Ὁ Ἀπολλόδωρος, στή βιβλιοθήκη του Γ.Χ.2, στό σχετικό μῦθο τῆς μαντικῆς ἀνάμεσα στόν Ἀπόλλωνα καί στόν Ἑρμῆ μᾶς διασώζει:

ἀκούσας δέ τάς λύρας ὁ Ἀπόλλων ἀντιδίδωσι τάς βόας. Ἑρμῆς δέ ταύτας νέμων σύριγγα πάλιν πηξάμενος ἐσύριζεν. Ἀπόλλων δέ καί ταύτην βουλόμενος λαβεῖν, τήν χρυσοῦν ῥάβδον ἐδίδου ἣν ἐκέκτητο βουκολῶν. ὁ δέ καί ταύτην λαβεῖν ἀντί τῆς σύριγγος ἤθελε καί τήν μαντικήν ἐπελθεῖν· καί δούς διδάσκειται τήν διά τῶν ψήφων μαντικήν. Ζεὺς δέ αὐτόν κήρυκα ἑαυτοῦ καί θεῶν ὑποχθονίων τίθησιν».

(Ὅταν ὁμως ὁ Ἀπόλλωνας ἄκουσε τή λύρα (πού ἔπαιζε ὁ Ἑρμῆς) τοῦ χαρίζει τίς ἀγελάδες καί παίρνει τή λύρα. Ἐκεῖ πού ἔβοσκε τίς ἀγελάδες ὁ Ἑρμῆς ἔφτιαξε τώρα ἕναν αὐλό καί σφύριζε.

Ὁ Ἀπόλλωνας ἤθελε νά πάρη καί τόν αὐλό καί τοῦ προσέφερε τό χρυσό ραβδί πού εἶχε, ὅταν ἦταν στά βουκολιά.

Ἀλλά ὁ Ἑρμῆς μαζί μέ τό ραβδί ζητοῦσε νά τοῦ μάθη καί τήν μαντική. Τοῦ δίνει λοιπόν τόν αὐλό καί τοῦ μαθαίνει τήν μαντική μέ τά πετράδια. Κι ὁ Ζεὺς τόν διώρισε κήρυκα δικό του καί τῶν ὑποχθονίων θεῶν.)

Ἡ μαντική αὐτή τῶν «ψηφῶν», ἡ «ψηφομαντεία», γινόταν διά τῶν Θριῶν. Αἱ «Θριάϊ», σάν πρόσωπα ἦταν τρεῖς φτερωτές ἀδελφές, παραμάνες τοῦ Ἀπόλλωνα, ἐγκατεστημένες στόν Παρνασσό.

Στούς Δελφούς πάνω στόν Τρίποδα ὑπῆρχε ἡ ὕδρια κι ὅταν κάποιος ρωτοῦσε τό μαντεῖο, μέσα στήν ὕδρια στριφογύριζαν (χόρευαν) «αἱ ψηφοί»

κι ἡ Πυθία ἐμπνεόταν καί μάντευε.

Ἦταν ἓνας πανάρχαιος τρόπος μαντικῆς πού ἀργότερα ἀντικαταστάθηκε ἀπό ἄλλους.

Ὁ Ἡσύχιος μᾶς ἀναφέρει τό θριάζειν, ὡς ἐνθουσιᾶν, ἐνθουσιάζειν.

Τό δέ ρῆμα θριάζω σημαίνει μαντεύομαι, παίρνω μαντεία μέσῳ τῶν θριῶν.

Καί ἡ θρία εἶναι μικρός λίθος πού τόν ἔπαιρναν ἀπό κάποιο ἀγγεῖο μέ τεχνική μαντεύματος.

Θριάσις: ποιητικό παραλήρημα καί θριάσθαι: μαντεύεσθαι.

Λήκυθος με τόν Τριπτόλεμο
καί τήν Περσεφόνη.

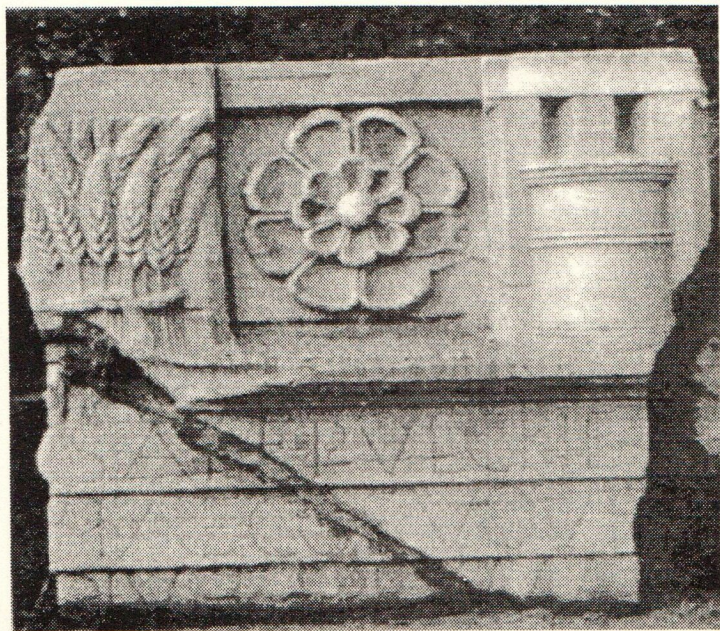

Ἄνακεφαιώνοντας:

α) Θριάσιον πεδῖον: ἐκ τοῦ ὁμωνύμου δήμου Θριάς ἢ Θριοῦντος καί τῆς παραλίας του.

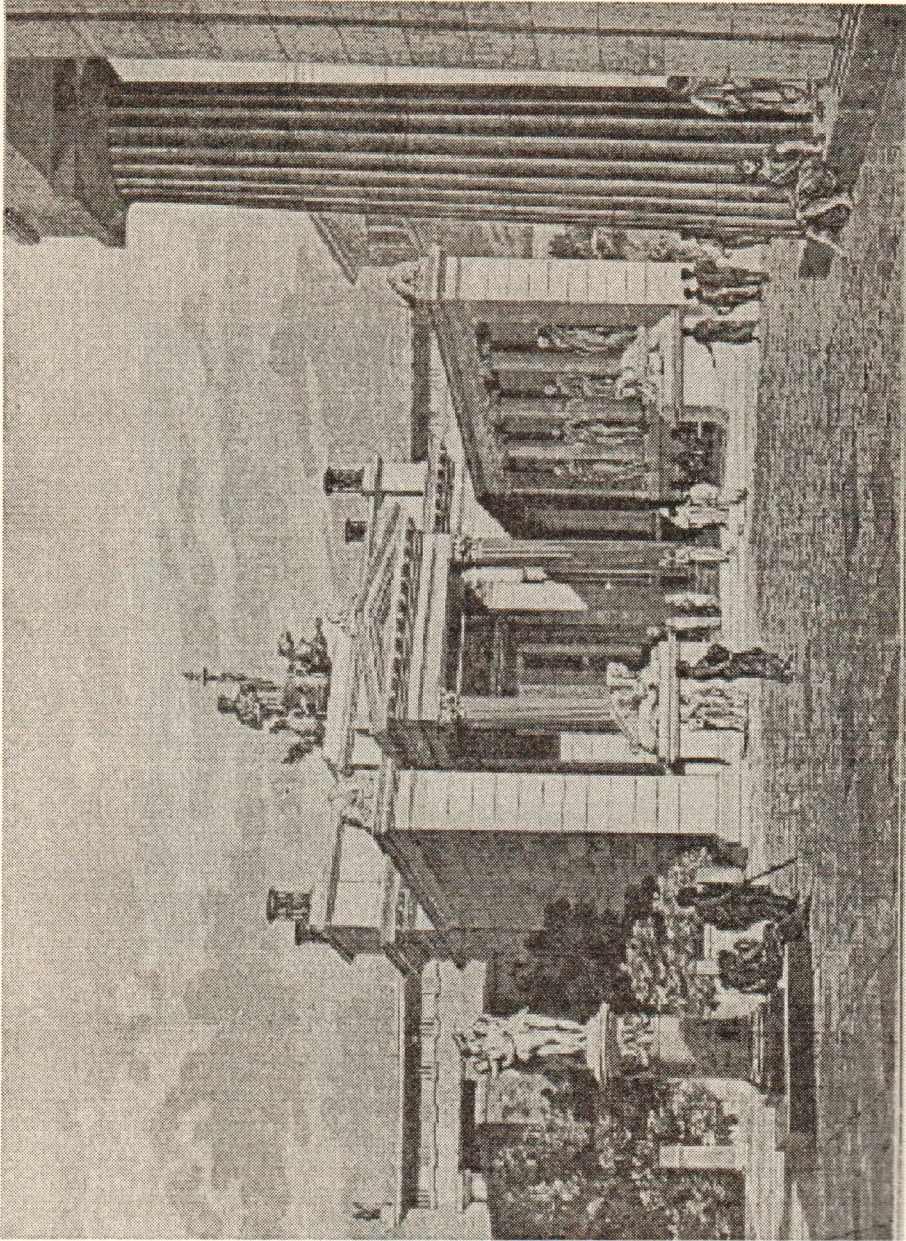
β) Θριάσιον πεδῖον: ἐκ τῆς εὐδοκίμησης τῆς συκῆς ἀπό τό θρῖον, τό φύλλο συκῆς.

γ) Θριάσιον πεδῖον: ἀπό τίς Παρνασσίδες πτερωτές νύμφες «θρίες» καί τήν τεχνική μαντεύματος πού εἶχαν.

Ἐλευσινιακά Σύμβολα: Στάχυα – Ρόδαξ – Πυξίδα
στήν μετόπη τῶν Μικρῶν Προπυλαίων τοῦ Ἱεροῦ τῆς Ἐλευσίνος.

Τά Μικρά Προπύλαια του Ἱεροῦ τῆς Ἐλευσίνος. (Ἀναπαράστασις)

Βιβλιογραφία:

1. Ἐγκυκλοπαιδικόν Λεξικόν «Ἡλίου».
2. Τά Ὀρφικά. Ἐκδοσις ἐγκυκλοπαιδείας «Ἡλίου».
3. Λεξικόν ἀρχαίας Ἑλλ. Γλώσσης «Ι. Σταματάκου».
4. Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους «Ἐκδοτική Ἀθηνῶν».
5. Πανσανίου Ἑλλ. Περιήγησις «Ἐκδοτική Ἀθηνῶν».
6. Ἱστορία τῆς Ἐλευσίνας, Ἐκδ. Δήμου Ἐλευσίνας.
7. Στράβωνος, Γεωγραφικά. «Πάπυρος».
8. Ἡσιόδου Θεογονία «Πάπυρος».
9. Ἡσιόδου Ἔργα καί Ἡμέραι «Πάπυρος».
10. Ὀμήρου Ὀδύσσεια. «Πάπυρος».
11. Ἀθ. Σταγειρίτη Ἔγνυια ἢ Ἀρχαιολογία. «Ἑλ. Σκέψις».
12. Ὀμηρικοί Ὕμνοι. ἐκδ. «Καρδαμίτσα».
13. Ἑλλην. Μυθολογία Ζάν Ρισπέν, ἐπιμέλ. Σ. Μαρινάτου.
14. Παγκόσμια ἐγκυκλ. «Πάπυρος Λαρούς».
15. Ἐγκυκλ. «Ἐλευθερουδάκης».
16. Νέον ὀρθογρ. καί ἐριμν. λεξικόν Ἑλλ. Γλώσσης «Περγαμηναί».
17. Διοδώρου Σικελιώτη. Ἱστορική βιβλιοθήκη ἐκδ. «Γεωργιάδης».
18. Ἀπολλοδώρου Βιβλιοθήκη. Ἐκδ. «Γεωργιάδης».
19. Ξενοφῶντος ἅπαντα. Ἑλληνικά, ἐκδ. «Γεωργιάδης».
20. Ἡροδότου Ἱστορίαι. Ἐκδ. «Γεωργιάδης».
21. Πλουτάρχου Βίοι Παράλληλοι. ἐκδ. «Γεωργιάδης».
22. Λεξικόν Σούδα (Σουίδα) IMM. BEKKER. Ἐκδ. «Γεωργιάδης».
23. Μαθήματα ἐτυμολογίας Ἀρχαίων Ἑλλ. λέξεων. Ἀ. Τσαφερόπουλος «Ἑλλ. Ἀγωγή».
24. «Ὁ ἐτερόστομος ἀμφορεὺς Ἐλευσίνας μέ τήν Συλλαβική Γραμμική Γραφή», Ἀναστάσιος Στάμου, Ἑλληνική Ἀγωγή, τ. 13.
25. Ἐλευσίς. C. Kerényi.
26. THE ROAD TO ELEUSIS, Wassoy, Ruck, Hoffmann, London.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος τῆς Προέδρου τῆς Αἰσχυλείου Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης Ἐλευσίνας.....	7
Το Ἱστορικό καί ἡ λειτουργία τῆς Αἰσχυλείου Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης Ἐλευσίνας.....	9
Βιογραφικόν τοῦ Εὐαγγέλου Δούκα.....	11
Εἰσαγωγικό Σημείωμα.....	13
Ἐλευσίς.....	15
Ράριον πεδίων.....	36
Θριάσιον πεδίων.....	41
Βιβλιογραφία.....	51

Τό βιβλίον
ΕΛΕΥΣΙΣ - ΘΡΙΑΣΙΟΝ
(Όνοματολογία - Έτυμολογία)
τυπώθηκε στο τυπογραφείο
Γ. ΜΑΥΡΙΔΗ
Γιατράκου 19 - Άθήνα
Τηλ. 5242.182 - 5234.713
για λογαριασμό τής Αίσχυλείου
Δημοτικής Βιβλιοθήκης Έλευσίνος.

Οί εικόνες από τίς σελίδες 3, 15, 27, 29]
, 30, 35, 36, 41, 48, 49 είναι από τό άρχείο τής Κ.
Παυλοπούλου.

Οί εικόνες από τίς σελίδες 17, 30, 40, 50 είναι από
τό άρχείο τής Οικογένειας Γιάννη Καλομενίδη.

ISBN 960-347-038-9